

A

Mc 162₇ sopronyi magyar kir.

állami főreáliskola

7-ik évi

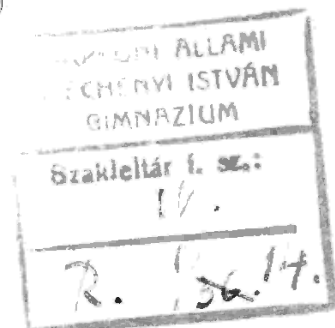
É R T E S Í T Ő J E

1881/82.

Közli:

Salamín Leo,

kir. igazgató.

Soprony.

Nyomatott Litfass Károlynál.

1882.

T a r t a l o m.

- I. A sopronyi magyar királyi állami főreáliskola emlékirata a reáliskolák ügyében.
- II. Az 1881/82. tanévben bevégzett tananyag.
- III. Adatok a tanoda történetéhez.
- IV. A tanári kar és működésének kimutatása.
- V. A jövő tanév kezdetéről.
- VI. Az ifjúság érdemsorozata az 1881/82. tanév végén.
- VII. Statisztikai táblázatok.
- VIII. Ipariskola.
- IX. A sopronyi vasárnapi kereskedelmi iskola.

Nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur!

Kegyelmes Urunk!

A reáliskola intézményéről hazánkban évek óta élénk vita foly. Megtámadják eredményeit, becsmérlik eljárását, tagadják jogosultságát s azért el akarják törölni: eltörölni, mert elleneinek állítása szerint céljának nem felel meg; ezen állításuk bebizonyításában rendszerint a reáliskolák látogatottságának rohamos apadására hivatkoznak.

Mi, a reáliskolán működő férfiak az ügyet, melynek érdekében fáradozunk, megszerettük, a miért is kötelességünk teljesítésében még akkor sem lankadtunk el, a mikor a támadások az igazság, méltányosság és illem teljes mellőztével történtek. Tudtuk, hogy elleneinknek nagy része intézményünk természetéről vagy semmi fogalmakkal nem bír vagy csak balfogalmakat táplál, és hittük, hogy az idő szorgalmunkkal és kitartásunkkal karöltve meghozza helyreigazításukat.

Szívesen vettük volna, ha a különösen hivatott körök az ellenünk emelt vádakát kellő értékükre leszállítván, elenyésztik.

Minthogy pedig ez nem történt, azért közvetetlen Nagyméltóságodhoz fordulunk, a ki a reáliskolát ujja teremtette s az 1881. évi december hóban megtartott reáliskolai enquêten tett nyilatkozatában intézményünk főnállásának szükségét hangoztatta. Jelen soraink alázatos fölterjesztésére még ama körülmény is szolgált, hogy Nagyméltóságodnak középiskolai új törvényjavaslata a képviselőház asztalára került és hogy szakkollegáink az ország egyéb vidékeiről is kinyilvánítván nézeteiket, hasonlót tenni szinte kötelességünknek tartottuk.

Legyen tehát szabad ezennel a reáliskola létföltételeiről vallott nézeteinket Nagyméltóságod előtt tolmácsolnunk s az intézet jövőjének biztosítására szükséges eszközökről meggyőződésünk szerint nyilatkoznunk.

A reáliskolát a szükség teremtette. A nemzeti irodalmak kifejlődése s fölvirágzása, a természettudományoknak a belenyugvás állapotából való kiemelkedése s az iparnak a tudományok, fölfedezések és művészetek haladásával való tökélyesbülése oly iskolát követeltek,

melyben nem azt tanítják és tanulják, a mi meg nem árt, hanem azt, a mi hasznos és szükséges. Mivel ezt különösen az ipar sürgette, azért a létrejött „reáliskola“ nagyobbára a fokozott ipari célok elérésének felelt meg. De a géptan, vegytan, mértan és más rokon szakok fejlődésével magasabb fokú iskola szüksége is bekövetkezett s így a polytechnikum alakult meg, minek folytán az eredeti reáliskola az ipar céljainak előmozdítását háttérbe szorítván, inkább tudományos célú középiskolává vált. Közben a nemzeti életnek, valamint a nemzetközi forgalom és közlekedés követelményeinek kielégítése elodázhatatlanná lett, a tudományok szükségének érzete eláltalánosodott, a mi miatt a reáliskolának tananyagát megfelelően újból ki kellett bővíteni s éveinek számát annyira szaporítani, hogy ma már a gymnasiummal egyenlő ideig foglalkoztatja tanítványait.

Alulírottak épen Nagyméltóságodnak tartoznak köszönettel azért, hogy hazai reáliskoláinkat fölemelte a modern civilisatio követelményeinek megfelelő magaslatra. Épen ez okból fordulunk bizalommal Nagyméltóságodhoz intézményünk további fejlődésének biztosítása végett is.

Hogy intézetünkre oly jövő vár, a minő megilleti, arról Nagyméltóságodnak nemcsak legujabb nyilatkozata, hanem iskolánk érdekében tett eddigi rendeletei s egyéb intézkedései is tanuskodnak. Ennélfogva, mielőtt kifejtenők, minek tartjuk a reáliskolát, legyen szabad e téren véghezvitt intézkedéseire vissza pillantanunk: mert Nagyméltóságodnak a reáliskola fejlődése érdekében foganatosított tettei messzeható jó akaratára utalnak.

Nagyméltóságod a közoktatás tárcáját átvevén, kiadott rendeleteivel a reáliskolát a gymnasiummal egyenlő rangra emelte. Az 1873. évi június hó 1-én 14.690. szám alatt kelt intézkedése a reáliskolai tanárok anyagi állását a gymnasiumokéval együtt egyenlően rendezte; az 1875. évi június hó 8-án 12.383. szám alatt kelt rendelete viszont az erkölcsi érték egy sarkföltételét adta meg, t. i. az új tantervvel a tanulás idejének nyolc évre való kiterjesztését s az érettségi vizsgálat intézményét.

Az új tanterv a reáliskolát gyökeresen átalakította. A régi intézetet, mely egy-két kézműiparhoz, továbbá a kisebb kereskedőnek szükséges műveltséget s így épen az elhulladozó tanulók kíváncsi mait vette tekintetbe az intézetet befejezni akaró, magasabbra törő ifjak megterhelésével, megszüntette s egy újjal cserélte föl, melynek célját a fölvetett tárgyak minősége és mértéke a legjobban kitüntetik, t. i. az általános műveltség elérését a modern nyelvek és természettudományok alapján.

Az 1875. évi október hó 28-án 28.077. szám alatt kiadott szabályzat, mely az egységes „középtanodai tanár-vizsgáló bizottság“ szervezésével a két különmű középiskolában működő tanárok minősítő különbségének még színét is eltörölte, megvetette alakilag a két középiskola egyenjogusultságát.

Ezen mozzanat még határozottabb kifejezést nyert az 1876. évi július hó 22-én 12.787. szám alatt kiadott középiskolai rendtartásban, mely már

mindkét intézetnek szól; valamint a „középtanodai tanár - vizsgáló bizottság“ számára 1880. évi július hó 14-én 17.396. szám alatt kiadott rendeletben, mely a gymnasiumi és reáliskolai tanárjelöltekre együttesen és egyenlően vonatkozik.

Az ezen messzeható intézkedésekkel ujja teremtetett iskola azonban nem részesült látszólag a közönség részéről azon méltatásban, melyet megérdemel. Intézményünk ugyanis a tanulás idejének megnyújtása óta a tanulók száma tekintetében évről évre apadást mutat, mely aránytalanul tűnik fel különösen akkor, ha a mai létszámot a hatvanas évek végén és hetvenes évek elején tapasztalttal össze hasonlítjuk.

Elleneink különösen erre a „rohamos apadásra“ hivatkoznak annak bebizonyítására, illetőleg azon ténynek (?) konstatálására, hogy a reáliskola mai napságt nem népszerű, hogy a közönség nagy része háttározottan elfordult tőle. Ám, ha azt tekintenők, hogy mi okozta az említett években a reáliskolákba való tömeges tódulást, nagyon természetesnek, hogy ne mondjuk üdvösnek találnók a tanulók számának csökkenését. Az alkotmányos korszak beálltával, az iparos-vállalatok, vasuti és egyéb építkezések arany korában, a legtöbb szülő azon volt, hogy fiát mielőbb pénzelő pályára terelje. Az akkori még csak hat osztályu reáliskola volt ez időtájt azon intézet, mely a szem előtt tartott pályákra hamarosan vezetett; nem tekintve még azt a szembe veendő körülményt is, hogy az általános hadkötelezettség meghonosulásával az egyéves önkénytes szolgálatra képesítő jog akkorában a reáliskolán 2 évvel előbb volt megszerezhető, mint a gymnasiumon. De a viszonyok megváltoztával bekövetkezett az iparos vállalatok terén a kijózanodás időszaka, minden visszatért a természetes mederbe, az izgató, lázas sürgést-forgást fölvaltotta a higgadt munkálkodás; az urhatnámságra való törekvés ritkulni kezdett és evvel kapcsolatban a középiskolák, de különösen a reáliskolák látogatottsága is csökkent.

Jóllehet, hogy ma már túl vagyunk a „rohamos“, „megdőbbentő“, „aggasztó mérveket öltő“ és más eff. jelzőkkel bélyegzett apadás korszakán, még sem tagadható azon jelenség, hogy még az utolsó években is a tanulók száma a reáliskolákban mindegyre fogy.

Mi lehet e jelenség oka?

A fogyás két módon nyilvánul; egyfelől évről-évre kevesebben lépnek be, másfelől mind többen hagyják el a reáliskolát, a nélkül, hogy ezt befejezték volna.

A mi a belépés fogyó voltát illeti, ennek okait a következőkben véljük megtalálni.

Mindenek előtt befolyással voltak azon több illetékes helyről érkezett nyilatkozatok, hogy a gymnasiumi tanulók még a polytechnikumon is átlag jobban felelnek meg, mint a reáliskolaiak.

A kik azonban így nyilatkoztak, három körülményt tévesztettek szem elől. Először is a műegyetemi ifjak összehasonlítására nem egyenlő föltevésből indultak ki; ugyanis a kiválóbb osztályzatu érettségi bizonyítvánnyal belépő volt gymnasistákat (mert ezek közül csak olyanok

mennek műegyetemre, a kik erre különös hajlammal és tehetséggel bírnak) egybevetették a különféle fokozatu bizonyítvánnyal jövő reáliskolai tanulókkal, (a kik pedig pályát szabadon nem választhatván, a műegyetemre utasítvák.) A helyes eljárás az lett volna, mit a hannoveri polytechnikum tanári testülete tett, hogy csak az egyenlő bizonyítvánnyal jövő hallgatókat vetette egybe.

Másrészt kikerülte az illetők figyelmét azon fontos körülmény, hogy a műegyetemi első évfolyam tananyagának nagy része csak a gymnasiumi tanuló előtt új s érdekgerjesztő, míg a realistára nézve túlnyomólag figyelmet szórakoztató, csak elvétve gondolkodást keltő, ennél fogva a tanulás-vágyat lelohasztó, hosszadalmas ismétlés, mely az ittott érvényesülő új részekkel sem képes többé a létrehozott közönbösséget eltüntetni.

És midőn ama körök pálcát törének a reáliskola fölött, nem voltak tekintettel még egy harmadik körülményre, t. i. arra sem, hogy a reáliskola számos növendéke a külföld polytechnikumait keresi föl. Épen alulírottak mondhatják el, hogy tanítványaik közül többen, nemcsak a reáliskolák ujjá szervezése óta, de még a régi reáliskolából kikerültek és hazai tanügyünknek a külföldön (Aachen, Drezda, München, Stuttgart, Zürich) elismerést szereztek, sőt még a képzett erőkben bővelkedő Ausztriában is jó fizetéssel járó állomásokra tettek szert.

E felsorolt három körülmény kikerülte a f. e. illetékes köröknek figyelmét, minek következtében nyilatkozataikban az igazságnak még csak eltorzított képét sem mutatták be. Ily módon történt azután, hogy a nyilatkozatok végeredménye lesújtó ítélet volt, mely valójában csak a letűnt reáliskolának szólhatott, de általánosságban lévén kimondva, az egész intézmény fölött pálcát tört.

Bekövetkezett iskolánknak a napi hirlapirodalomban s ebből kifolyólag az egész társadalomban üzött becsmérlése, melylyel párosult a már régibb idő óta nemcsak ellenünk, hanem a hazai közművelődés minden ága s képviselője ellen irányzott cikkek egész sorozata.

Mindazonáltal kötelességünk sugallta buzgalommal folytattuk működésünket. A reáliskola tanárai országsszerte élénk tevékenységet fejtek ki és manap ez intézetekben alig van ember, a ki az államkövetelte képesítéssel elő nem állhatna; alig van testület, melynek kebelében ne volnának többen olyanok, a kik vagy irodalmi, vagy tudományos, vagy egyéb nyilvános munkásságnak bizonyítékát nem adták volna. — Az igaz, hogy az újabb időben lábra kapott vásáros nagy garral nem oktroyálták terményeiket boldog-boldogtalanra.

Az akkori lelketlen hajsza számos szülőben ama gondolatot keltette, hogy a reáliskola meg fog szünni, s mivel e nézetet a hivatottak közül senki sem utasította vissza, vagy legalább nem igazította helyre, azért a gymnasiumi tanulók száma évről évre a reáliskola rovására növekszik. Sok szülő meghatározott hajlama mellett sem iratja be intézetünkbe gyermekét, mert úgy mond: „a reáliskola többé

kerül; a heti óraszám nagyobb; a fiú aligha győz a szigorúbb követelményeknek eleget tenni; végre — és ez a fő — a gymnasiumból mehet bárhova, míg a reáliskolában már eleve is szűk körre van szorítva; no meg azután, ki tudja, fennmarad-e az a reáliskola még továbbra is stb.“

A reáliskolák tanulói létszámának fogyása még abban is leli magyarázatát, hogy számos helyen polgári iskolákat állítottak föl, melyek a reáliskola tanulóinak azon kontingensét vonják el, mely csak az alsóbb osztályokat szokta látogatni.

A mi a másik jelenséget illeti, t. i. azt, hogy számosan elhagyják a reáliskolát a nélkül, hogy azt befejezték volna, ennek okát abban találjuk, hogy a reáliskola a különböző szakiskolákra alkalmasabb előképzést nyújt mint a gymnasium; ezért gyakran megesik az, hogy az alsó osztályok végeztével a tanulók néha seregesen is lépnek át a gazdasági-, hadapródi-, kereskedelmi-, tanítóképző- vagy más szakiskolába. Ily módon pl. a mi iskolánk az 1880/81. tanév IV. osztályából 15 tanulót vesztett. Még fontosabbnak találjuk azonban azt az okot, hogy a reáliskolai tanulók a gymnasiumba lépnek át.

Az új tanterv behozása óta pl. a mi intézetünkben 18-an léptek át a középosztályokból a gymnasiumba, míg innen csak 1 jött át mi hozzánk. Ezen ifjak nagyobb része intézetünkben nem lép át, ha érettségi bizonyítványukat gymnasiumivá kiegészíthetik.

Ez okból üdvözöltük oly nagy örömmel az 1878-ki középiskolai törvényjavaslatot, mely kilátásba helyezte, hogy ezentúl a bizonyítvány kiegészítése gymnasiumivá meg lesz engedve.

Ez örömünk azonban csakhamar szétfoszlott. Még azt is meg kellett élnünk, hogy érettségi bizonyítvánnyal kilépő két kiváló tanítványunk, egyik az orvosi, másik a theologiai pályára akarván lépni, ismételen siker nélkül folyamodott bizonyítványuk gymnasiumivá való kiegészítésének engedélyeért. Igaz, hogy ez ifjak nem rettentek vissza a gymnasiumi egész érettségi vizsgálat letételétől, meg is állották ezt és azóta új pályájukon sikeresen haladnak; de az nem tagadható, hogy a nehézségek, melyekkel találkoztak, sokat visszariasztottak és arra kényszerítettek, hogy jóval az érettségi vizsgálat előtt átlépjenek gymnasiumba.

A fentebbiekben feltüntetett viszonyokkal nemcsak a hirlapirodalom, hanem maga a társadalom is foglalkozik. Hogy maga a reáliskola emberei már évek óta töprenkednek rajtuk és különböző alkalmaknál fejtették ki azokról nézeteiket, azt nem kell külön hangsúlyozni. Elvégre ők azok, kiket mindez legközelebbről érdekel, hisz a reáliskolát ők képviselik első sorban. Hogy különösen a tanulók létszámának apadása aggasztotta őket, szintén természetes oly országban, hol, úgy látszik legalább, az iskola jelességét vagy életrevalóságát a tanítványok nagy számában szeretik keresni. Azon segíteni, a reáliskolát népesebbé tenni: sok indítvány, javaslat szülője volt. Ezen javaslatok közül különösen kettő költi fel a figyelmet. Az egyik szerint a 8 évvel és a

tudományos célu tantervvvel elriasztott szülők azzal volnának — mondjuk — visszaédesgetendők, hogy a tanítás ideje hét évre szállítatnék le. Meg vagyunk győződve, hogy ezt a reáliskola mai természettudományi, különösen pedig nyelvi tananyagának mértéke nem engedi meg.

A másik javaslat szerint a pályaválasztás szabadságának megnyerése végett a latin nyelv a reáliskola tantervébe rendes tantárggyul behozaendő. Itt ismét azzal a kérdéssel kell foglalkoznunk, ez új tantárgynak hogyan lehet órákat szerezni? A mai reáliskola úgyis 245 heti órát mutat ki, azaz 12 órával többet mint a gymnasium (233). Órákat tehát szaporítani nem lehet — nem is szabad! A tantárgyak közül talán még a földrajz vagy ábrázoló mértanból lehetne a legcsekélyebb veszélylyel órát elvonni; de hát összesen mennyit? Elegendő lesz-e ezen idő a latin nyelvnek el-sajátítására? Ha az e tárgyat 48 heti, tehát évenként 1600 órán át mi-velő gymnasium sincsen az e tárgyban elért eredménnyel megelégedve, hogyan lehet azt komolyan hinni, hogy a reáliskola sokkal csekélyebb óraszám-mal sikeres eredményt mutathatna föl?

Mind szegedi kollegáink, mind az 1881. december hó végén tartott enquête több tagja, hajlandó a latin nyelvet a reáliskolába rendes tantárggyul beho-zni, ha elleneink a tudományegyetem több pályájának a reáliskolai tanuló előtt eddig leeresztett sorompóját fölemelik. Erre azonban az a megjegyzésünk, hogy a reáliskola a latin nyelv behoza-tala esetére saját létjogát elveszti s a latin nyelvi oktatás eredményé-nek csekély volta a létjogát vesztett intézmény megszüntetését fogja követelni; a sorompók fölemelését pedig nem elleneinktől, hanem Ex-cellentiád jóakaratótól reméljük.

Még egy harmadik kisegítő módról kell megemlékeznünk, t. i. arról, hogy a reáliskola felsőbb osztályaival párhuzamosan kereskedelmi vagy felső ipar-tanfolyam köttetnék össze. Ezen módon igaz, meg lehetne tartani az elhulló tanulók nagy részét, és az egyetemes iskola tanulói-nak összes számát tetemesen emelni, de magán a reáliskolán, mint ilyen-en, segítve még sem volna. Látjuk tehát, hogy az ajánlott módok részben nem felelnek meg, részben nem teljesen kielégítők.

Nekünk az a meggyőződésünk, hogy el kell távolítani az akadályokat, melyek a reáliskolát felvirágzásában akadályozzák; e végből meg kell adni a teljes reáliskolából vagy közben kilépő növendékeknek a választás szabadságát mind-azon életpályákra, melyekre szerzett és hitelesen kimutatott ismereteik képesítik.

Lássuk részletesen, mily ismeretekkel rendelkezhetik a reáliskola tanítványa.

A következő táblázatból a megfigyelőnek szemébe tűnik, hogy míg a mennyiség-tan-, természettudományi- vagy reális tudomány-csoportból

a gymnasiumi tanuló 60 heti órában négy tantárgyat végez, és kettőből érettségi vizsgálatot tesz: addig a reáliskolai heti 111 órával hat tantárgyat tanul és négyből tesz érettségi vizsgálatot.

Tantárgy	Gymnasium	Reáliskola	Megjegyzés
Természetrajz . . .	heti óra: 9	heti óra: 15*	A (*) jelöli, hogy a tanulók azon tárgyból az érettséginel vizsgálatnak
Természettan . . .	„ „ 10*	„ „ 15*	
Vegytan	— —	„ „ 10*	
Mennyiségtan . . .	„ „ 29*	„ „ 30*	
Mértan	„ „ 12	„ „ 21	
Szabadkézi rajz . .	— —	„ „ 20	
Összesen .	60	111	

Ebből kitűnik, hogy a reáliskolai tanuló reális tantárgyainak heti óra többlete 51 óra, mely idő, mivel egy heti óra maximuma 32, legalább másfél évnek felel meg; minélfogva őt a reális irányu pályákon jogos kiváltság, vagy legalább különös tekintet illeti meg.

Ilyen pályák a műegyetem, az erdész, bányász, a gazdasági akademia stb., a tudomány egyetemnek természettudományi szakjai. — Teljes megnyugvásunkra szolgált az 1881. évi december hó végén összehívott enquête műegyetemi tanár-tagjainak nyilatkozata, hogy a reáliskolai tanulók a műegyetemi tanfolyamot egy évvel rövidebb idő alatt fejezhetik be, mint a gymnasiumiak. Hiszszük, hogy az említett akademiák sem fognak késni hasonló nyilatkozatokkal.

A természettudományi tanári pályára a jogosultságot az 1880-ik középiskolai törvényjavaslat korlátozás nélkül adja meg, s azért hiszszük, hogy a törvény, jöllehet a korlátozás a jelenleg a ház asztalán fekvő új javaslatban foglaltatik, intézetünkre nézve, ha nem is kiváltságokkal, de legalább könnyítésekkel fog meghozatni.

Ezen követelmény annál jogosabbnak tűnik föl, ha a reáliskolai abituriens képzettségével egybe vetjük az 1875. évi október 28-án 26077 sz. a. kiadott tanárvizsgálati szabályzatok 4. §-ban felsorolt természettudományi szakcsoportokat, melyek a következők:

Földrajz és természetrajz.

Természetrajz és vegytan.

Vegytan és természettan.

Természettan és mennyiségtan.

Mennyiségtan és ábrázoló mértan.

Ezen egybevetés a fentebbi kimutatás alapján azt deríti ki, hogy a reáliskolai tanuló sokkal nagyobb előkészültséget tud kimutatni ezen szakokra, mint a gymnasista; tekintet nélkül hagyva még azt a körülményt is, hogy a német nyelven kívül, még a franciára is tett szert, mely két nyelv tudása nélkül magyar ifjú a felsorolt szakokban aligha tud boldogulni.

Ugyan e szakoknál a reáliskolai abiturientsnek még a szabadkézi és mértani (ábrázoló) rajzban való nagyobb jártassága, illetőleg ügyessége csak is előnyére van.

Ha a f. id. §-ban felsorolt modern nyelvi szakcsoportokat és ezeknek a szakvizsgálat tárgyát képező követelményeit tekintjük, azt látjuk, hogy e szakokra is bátran bocsáthatók a reáliskolai abiturientek; e szakcsoportok ugyanis a következők:

Magyar és német nyelv és irodalom.

Magyar és francia nyelv és irodalom.

Német és francia nyelv és irodalom.

A mi a magyar nyelvet illeti, abban abiturientseink ugyan azon a fokon állanak, mint a gymnasisták; az ugor összehasonlító nyelvészet pedig mind kettő előtt egyenlően új.

A német nyelvben tanítványaink 22, a gymnasiumiak 19 heti órán át képezték magukat. Igaz, hogy az utóbbiak a latint 48, a görögöt pedig 19 órán át tanulták, de a reáliskolaiak a franciát 19 órában végezvén egészen méltányos az utóbbi nyelvnek, mint szintén indoeurópainak, beszámítása a görög helyett, valamint az említett pálya megnyitása a latin nyelvből teendő pótló érettséggel.

A franciából a reáliskolai tanuló 19 heti órával készült, s érettségi vizsgálatot is tett, míg a gymnasiumi rendes tantárgyul nem is hallgatta; ennél fogva csak az első a hivatott, s mint ilyen az összehasonlító nyelvtudomány miatt szükséges latin pótló érettséggel a két utóbb nevezett csoport bármelyikére bocsátható.

Ugyancsak a pótló latin érettséggel a reáliskolai abiturient a történeti és bölcsészeti szakcsoportra is bocsátható volna; nemkülömben meg lehetne nyitni előtte ugyan azon föltétellel a tudományegyetem jogi karát, melyen a reáliskolában tanult francia nyelvnek több hasznát venné, mint a gymn. abiturient ugyan e téren a görögnek, melyen továbbá a reáliskolában sokkal bővebben nyújtott természet-tudományi ismeretek csak előnyére válhatnak.

Végre megnyitandónak véljük a reáliskolai tanuló előtt az orvosi fakultást is. Hivatkozunk e tekintetben Brücke emlékezetes rectori beszédére, mely szerint a latin nyelv ismerete e pályán nem szükséges, minél fogva a reáliskolai abiturienteket is rendes orvostanhallgatókul lehetne elfogadni. E tudós ugyan nyomban visszavonja engedelményét „tekintettel arra, hogy a latin nyelv erkölcsi tekintetben szükséges“ a nélkül azonban, hogy megkisértené ezen állítását valamilyen kép bizonyítani.

Brücke az osztrák hét osztályu reáliskoláról szólt, de a magyar még egy évvel tart tovább s növendékei annál nagyobb kilátással bocsáthatók az orvosi szakra.

Ha a gymnasiumi tanulók természettudományi ismeretei elég biztosítékot nyújtanak az e pályán való sikeres haladásra, mennyivel inkább várható ez a reáliskola abiturientseitől.

Míg a gymnasiumi tanuló a természetrajzból érettségi vizs-

gálat nélkül 10 órát mutat ki, addig a reáliskolai 15 órán át készül (közbe az antropologia elemeit is 2 órával hallgatván) és ismereteit érettségi vizsgálatokkal is igazolja. A természettanból a gymnasiumi 10, a reáliskolai 15 órán át készül; de a reáliskolai növendék ezen fölül a vegytanból, mely érettségi vizsgálat tárgya, 10 órát mutat ki, míg a gymnasiumi alig egy fél évet, s ezt is az ásványtan néven. Ezekhez még azon körülmény is járul, hogy a reáliskolai növendék a szabadkézi rajzban való ügyességgel is rendelkezik. E helyen legyen szabad Hyrtl-re hivatkozunk, kinek tapasztalata szerint az általános és pathologiai anatomia, vagy histologia a rajzolás ügyes kezelése nélkül csak hosszadalmas fáradozás után a mikroszkopikus vizsgálatok és más gyakorlati tárgyak rovására sajátítható el.

Ezen oknál fogva meg vagyunk győződve, hogy tanítványaink természettudományi ismereteiknél fogva az orvosi szakra legalább nem kevésbé alkalmasak, mint a gymnasiumiak. Arról is meg vagyunk győződve, hogy az orvosi szak tanárai, ha alkalmuk nyílnék abiturienteinket fakultásukon megismerni, kérésünk teljesítését egészen méltányosnak fognák találni.

Az eddigiekben iparkodtunk kimutatni, hogy a reáliskolának jövője a pályaválasztás méltánytalan korlátainak eltávolításától függ. Azonban magunk is belátjuk, hogy e méltánytalan korlátok csak akkor fognak ledőlni, ha minél többen meggyőződnek arról, mire képesítik a reáliskolai tanulót szerzett és hitelesen kimutatott ismeretei. A reáliskolának a gymnasiummal való szabad vagy föltételekhez kötött versenye az említett természettudományi, modern nyelvi, történet-bölcsészeti, jogi és orvosi pályákon majd kitünteti e versenynek életrevalóságát. Az illető szakok egyetemi tanárainak is alkalom nyílik a két rendbeli intézet abiturientei munkásságának összehasonlítására, és az általuk elért eredmény közvetlen tapasztalaton alapuló megítélésére.

Hiszszük, hogy mindazt, a mit föntebb ajánlottunk, a reáliskola jelen tantervével el lehet érni; vannak ugyan ebben is némi egyenetlenségek, melyek különösen az egyes tantárgyak tananyagának az egyes évekre való fölosztásában mutatkoznak, de ezek könnyen lesznek ki-simíthatók.

De a reáliskola csak úgy fogná a nyert jogokat sikeresen felhasználni, ha fejlődése zavartalan. Csak a hosszabb működés a meghatározott irányban biztosítja a sikert. Minden iskolának lehetőleg conservativnek kell lennie. A reáliskola mai szervezetének életrevalóságáról csak akkor hozható döntő ítélet, ha legalább 10—12 éven át gondos megfigyelés tárgyává tesszük abiturienteinek képzettségét.

Megkezdődött a középiskolai új törvényjavaslat tárgyalása. Kötelességünknek valljuk, hogy ez alkalomból a reáliskola jövőjének biztosítása céljából következő kéréseinket terjeszszük Excellentiád elé. Méltóztassék kegyesen intézkedni:

a) hogy a reáliskolai érettségi bizonyítvánnyal jelentkező abiturien-
seink a műegyetem, valamint a többi technikai szak-akademiák má-
sodik évfolyamába léphessenek közvetlenül rendes hallgatókúl;

b) hogy abiturien-
seink a magyar nyelvi, nem különben a tudomány-
egyetemnek természettudományi irányaira az 1880-iki törvényjavaslat
értelmében fölvétessenek rendes hallgatókúl;

c) hogy a reáliskolai abiturien-
seinknek az orvosi fakultás mint rendes
hallgatóknak megnyittassék;

d) hogy a reáliskolai érettségi bizonyítvány tekintettel a francia
nyelvre, valamint a gymnasiumon szokásos fölmentésre a görög nyelv
tanulása alól, egyedül csak a latinból teendő pótló érettségi vizsgálat
teljes gymnasiumivá kiegészíthető legyen; és végre

e) hogy a reáliskola az 1876-iki tanterv alapján még számos éven
át zavartalanul folytathassa működését.

A „Reáliskolák“ szervezése ügyében azon meggyőződéssel adunk
alázatos véleményünknek kifejezést, hogy ezzel csak is hivatalos köte-
lességünket teljesítjük, és hogy Excellentiád az ország több testületétől
jövő vélemények meghallgatásával, minden esetre oly megállapodásra
juthasson, melyen az annyira hányt-vetett „Reáliskola“ biztos jövőnek
nézhet elébe.

Maradtunk a Nagyméltóságu Miniszter Úrnak

S o p r o n y, 1882. február hó 10-én

alázatos szolgálója:

a sopronyi m. kir. áll. főreáliskola tanári testülete.

Az 1881/82. tanévben bevégzett tananyag.

I. osztály.

Magyar nyelv. A nyelvnek mondattanra fektetett alaktana. Tankönyv: Ihász nyelvtana és Bodnár olvasókönyve. Heti óra 5.

Német nyelv. A rendes alakok tana mondattani alapon lehetőleg párhuzamosan a magyar nyelvvel. Tankönyv: Schwicker nyelvtana, Felsmann olvasókönyv I. Heti óra 4.

Földrajz. A térkép olvasása, elemzése és a táblán készített előrajzok alapján a magyar királyság és a földközi tengert környező országok hydro-, oro- és topographiája. Tankönyv: Hunfalvy I. Heti óra 2.

Történelem. Hunok és magyarok eredete. A vezérek kora. A kereszténység terjedése Magyarországon. Szent István és utódai. A keresztes hadak. Az arany bulla. Tankönyv: Horváth M. Heti óra 2.

Mennyiségtan. A mérés és a mértékek, törvényes mértékrendszerünk, a közösleges törtek, a tizedes törtek, a négy alpművelet nevezett számokkal és az idő számolás. Tankönyv: Dr. Császár Károly, I. Heti óra 4.

Mértan és mértani rajz. A sík mértani ábrák szemléltetése. A síkidomok kerületének és területének kiszámítása. Egyszerű síkmértani diszítványok szabadkézzel való rajzolása. Tankönyv: Szemléleti mértan, I. rész, Kriesz Ferencről. Heti óra 4.

Természetrész. Az emlősök rendjeinek főbb képviselői szemléleti módon. A növény-morphologia és terminologia szemléleti módon való begyakorlása. Tankönyv: Pokorny-Dékány, képes természetrajz. — Heti óra 3.

II. osztály.

Magyar nyelv. Igetan, határozók tana, szóképzés részletesen; mondattanból különösen a függő mondatok, subordinatio, coordinatio, többszörösen összetett mondat — körmondat, mondatrövidítés — részben mondatkötés. Az első osztály anyagának ismétlése. Tankönyv: Ihász nyelvtana, Bodnár-Iványi olvasókönyve I. rész. Heti óra 5.

Német nyelv. Párhuzamosan a magyar anyaggal az igeragozás, határozó és szóképzés tana. Függő mondatok, coordinatio, subordinatio. Az első osztály anyagának ismételése. Tankönyv: Schwicker nyelvtana, Felsmann olvasókönyve II. Heti óra 3.

Francia nyelv. Mondattani alapon az alaktan elemei: az állitmány ige, a jelentő mód egyszerű és összetett idői, a föltételes mód jelene és multja. Körülírt hajtogatás. Igeragozási kivételek. Birtokos, mutató, kérdő névmások. Számnevek. Tankönyv: Hofer-Mager, a francia nyelv módszeres tankönyve, I. rész. Salamin Leo, Francia olvasmányok. Heti óra 3.

Földrajz. Az örökös vagy osztrák tartományok s európai országok (a földközi tenger medencéje körül fekvők kivételével) föld- és terményrajzi viszonyai, lakói, nemzetisége, műveltsége, ipara és kereskedelme, Térkép-vázlatok készítése. A meteorologia és klimatologia legelemibb részei különös tekintettel hazánkra. Hunfalvy II. rész. Heti óra 2.

Történelem. IV. Bélától. A vegyes házbeli királyok korszaka. Hunyadiak kora. Jagellók és a nemzeti sülyedés kora, a mohácsi vészig. Az első osztályban tanultakból a vérszerződés, honfoglalás és Szent István intézményeinek ismételése. Tankönyv: Horváth M. Magyarország története. Heti óra 2.

Mennyiségtan. A számolási előnyök és rövidítések, a kettős tételnek alkalmazása a mértani arányok és aránylatokra, az egyszerű hármasszabály. Tankönyv: Dr. Császár Károly számtana II. Heti óra 3.

Mértan és mértani rajz. Az egyes vonalak és síkok a térben. A mértani testek szemléltetése, összehasonlítása alak és nagyságra nézve. A mértani testek felületének és köbtartalmának kiszámítása. Sík ábrák és testek szabadkézzel való távlati rajzolása sodrony és faminták után. Tankönyv: Kriesz Ferenc, Szemléleti mértan, II. rész. Heti óra 2.

Természetrajz. A madarak, hüllők, csupasz hüllők, rovarok, százlábúak, pankányok, héjancok, férgek, puhányok, túskebörűek, tömlősök és őszállatok legfontosabb képviselői. A növény-morphologia és terminologia szemléleti módon való begyakorlása. Tankönyv: Pokorny-Dékány, képes természetrajz, állattan és növénytan. Heti óra 2.

Szabadkézi rajz. Iskolai táblán készített rajzok után, szintúgy mint egyes többszínű minták után elemi diszitmények és kapcsolatban a styl fajok megmagyarázása. — Egyszerű domborművek utáni tauulmányok. Heti óra 2.

III. osztály.

Magyar nyelv. Mondattan. Szóegyeztetés. Szóvonzat. Szórend. Mondatkötés. Alaktan ismételése. Tankönyv: Ihász nyelvtana, Bodnár-Iványi olvasókönyve, II. rész. Heti óra 4.

Német nyelv. Az összetett mondat szerkezet. Időtan. Az alaktan és szóképzéstan kiegészítése az olvasmány alapján. Tankönyv: Felsmann, Deutsches Lesebuch, III. rész. Heti óra 3.

Francia nyelv. Nőnem és többes szám képzése fő- és tulajdonságnevekben. Kérdő és visszamutató névmások. Article partitif. Apposition. Főnévi jelzők. Tulajdonságnév helyzete. Kötő mód. Oir-ral végződő igék hajlítása. Rendhagyó igék. Tankönyvek: Hofer módszeres nyelvtan, I. II. rész. Salamin-Leupin Francia olvasmányok. Heti óra 3.

Földrajz. Ázsia és Afrika föld- és terményrajzi viszonyai; térkép alapján graphikus módon. A matematikai földrajz elemei. Tankönyv: Hunfalvy III. Heti óra 2.

Történelem. A Habsburgház korszaka. Tankönyv: Horváth Mihály Magyarország története. Magyar olvasókönyv alapján: Perikles és kora. A peloponesusi háború. Görögország további sorsa macedoniai Fülöpig. Heti óra 2.

Mennyiségtan. Az olasz praktika. A kettős tétel alkalmazása. Az egyszerű hármasszabály. A határidő számolás. Az összetett hármasszabály. Az arányos osztás. Az elegyítés számolás. Tankönyv: Dr. Császár Károly. III. Heti óra 3.

Mértan és mértani rajz. A tömör mértan néhány főbb elve, a vetület és vetítés fogalma. 3, 4, 5 és 6 szög és a kör vetületei. Hasáb, gúla, henger, kúp és a gömb orth. vetületei. A gömb körök vetületei. Barna festékkel árnyékolás. Tankönyv nincs. Heti óra 2.

Természettan. A testek általános és különös tulajdonságai. Hőtan. Fénytan. Delejesség és villanyosság. Tankönyv: Piskó-Salamin. — Heti óra 4.

Szabadkézi rajz. A tanár által az iskolai táblán készített diszítmények systematikus menetben, domború diszítmények, színezett mintalapok tanulmányozása. Heti óra 4.

IV. osztály.

Magyar nyelv. Az irály sajátosságai. Alakzatok. Szóképek. Verstan elemei, hangsúlyos és időmértéki rithmus, verslábak, antik versszakok, a rím. Polgári ügyiratok. Tankönyv: Bodnár Zs. irálytana és olvasókönyve. Heti óra 4.

Német nyelv. A német nyelvtan rendszeres áttekintése. A sajátos német verstan elemei. Synonimák, szólásmódok. Polgári ügyiratok. Tankönyv: Deutsches Lesebuch von Felsmann, IV. rész. Heti óra 3.

Francia nyelv. A szókötéstanból: a jelentő-, kötő és föltételes mód és idői, infinitif. Alaktan folytonos ismétlése, kivált a főnév és többese, a melléknév nőneme, többese, fokozása; névmások. Tankönyv: Hofer-Mager, Francia nyelvtan; Salamin-Leupin, Francia olvasmányok. Heti óra 3.

Földrajz. Amerika, Ausztrália földrajza (természeti és ethnographiai viszonyai) tekintettel a fölfödözések és gyarmatosítások történetére. Tankönyv: Hunfalvy, földrajz, IV. Heti óra 2.

Történelem. Ó-kori történet áttekintése. Róma történetének tüzetes tárgyalása Augustus uralkodásáig. Tankönyv: Ribári, világtörténelem, I. rész. Heti óra 3.

Mennyiségtan. A láncszabály. A legfontosabb pénznemek megismertetése és átszámítása. Értékpapírokra és váltókra vonatkozó számolási feladványok. A betűszámán négy alpművelete egész számokkal. Első fokú egyenletek egy ismeretlennel. Tankönyv: Császár, számán III. és Mocnik-Klamarik, számán és algebra. Heti óra 3.

Mértán és mértáni rajz. Szerkesztő síkmértán. A mértáni szerkesztések alkalmazása a gyakorlati földmérésnél és helyszínrajz. Tankönyv: Kriesz Ferenc. Heti óra 2.

Természettan. A szilárd, csepfolyós és légnemű testek nyugvása és mozgása. Rezgéstán és hangtán. Tankönyv: Piskó-Salamin. Heti óra 2.

Vegyán. A közéletben előforduló anyagokból kiindulva az elemeknek és fontosabb vegyeiknek ismertetése. Kapcsolatban ezzel a nevezetesebb ásványok és sziklafajok. A vegyműveletek megismertetése. Tankönyv: Balló Mátyás, elemi vegyán. Heti óra 3.

Szabadkézi rajz. Diszítmények mind előrajzolás, mind classicai styl-kísérletek után. Az emberi arc és fej arányszámainak megmagyarázása s a tanár előrajzolása utáni körvonalozása. Heti óra 3.

V. osztály.

Magyar nyelv. Az irány. Az írásművek szerkezete. A szerkezet törvényei. A nyelvbéli előadás és formái. A leírás, elbeszélés és fajaik. Értekezés. A levélalak. Tankönyv: Bodnár, Szerkeztana és olvasókönyve. Heti óra 4.

Német nyelv. A nyelvtáni ismeretek ébrentartása. Tankönyv: Heinrich, Deutsches Lehr- und Lesebuch. Heti óra 3.

Francia nyelv. Az egész alaktan rendszeres ismételése francia nyelven. A francia verstan elemei (de la mesure des vers, de l'élision, de la césure, de la rime, de l'hiatus, de l'enjambement, des licences poétiques), verses olvasmányok alapján. A tanítás nyelve részben francia. Tankönyvek: Larive et Fleury, deuxième année de grammaire; Salamin-Leupin, Francia olvasmányok. Heti óra 3.

Földrajz. Európa államainak földrajza, az osztrák-magyar monarchia kivételével. Tankönyv: Requinyi. Heti óra 2.

Történelem. A kereszténység története Amerika fölfedezéseig (a kereszténység eredete és terjedése Constantinusig). A népek nagy vándorlása és az annak folytán alakult új államok története a magyar állam alakulásaig. Az izlam eredete és terjedése. A pápaság uralma s a keresztes hadjáratok. A középkori viszonyok bomlása. Tankönyv: Ribáry, I. II. rész. Heti óra 3.

Mennyiségtan. A numerikus egész szám különös tekintettel a tizes számrendszerre. A tizes egész számmal való műveletek. A szorosabban vett számtan elemei. Közönséges és tizedes törtek. Arányok és aránylatok; ezeknek különböző feladványokra való alkalmazása. Hatványok és gyökök. Első és másod fokú egyenletek. Az egyenes vonalú sík idomok egybevágósága, hasonlósága és területük kiszámítása. A körrel szóló tan, kivéve a sokszögek és a kör között való vonatkozásokat. — Tankönyv: Mocnik-Klamarik, Számtan, Mértan. Heti óra 5.

Mértan és mértani rajz. A körre vonatkozó feladatok. A kúp metsetek és magasabb rendű vonalak, azok alkalmazása a gépészet és építészetben. Tankönyv nincs. Heti óra 2.

Természetrajz. A növények szövete és fejlődése. A műszerek rendszerei. A természeti rendszer alapján a legfontosabb családok gazdasági, ipari vagy orvosi képviselőinek elemzése. Tankönyv: Kriesch-Simkovics, Növénytan. Heti óra 2.

Vegytan. A nevezetesebb szerves vegyületek. Tankönyv: Balló Mátyás, elemi vegytan. Heti óra 2.

Szabadkézi rajz. Domború diszitményi tanulmányok egyszerű árnyékolással, vagy alkalmas színezett minták, tekintettel a stylusra; adott alkalommal az emberi vagy állati alak is belevonatik a gyakorlatba. Heti óra 4.

VI. osztály.

Magyar nyelv. Beszédnek nyomán a szónoklattal tüzetes tárgyalása. Tankönyv: Névy, „Írásművek elmélete.“ Olvasókönyv: Névy. — Heti óra 3.

Német nyelv. A magyar oktatással párhuzamosan a szónoki és szóbeli előadás. Olvasmányok: Zschokke, „Jonathan Frock“; Schiller. — Heti óra 2.

Francia nyelv. A szókötéstan francia nyelven, Bonneau: „Abrégé de la grammaire française.“ Szónoki olvasmányok. Péliissier „Principes de style et de composition“ nyomán: a kifejtés eszközei, az érvek, a közhelyek. A tanítás nyelve nagy részben francia. Salamin-Leupin, Olvasmányok. Heti óra 3.

Földrajz. Az osztrák-magyar monarchia tüzetes leírása. Tankönyv: Mihályfi. Heti óra 2.

Történelem. Ujkor II. József koráig. Tankönyv: Ribáry világtörténete, III. rész. Heti óra 3.

Mennyiségtan. A logaritmikusok. Kitevőleges egyenletek. Első és másodfokú egyenletek határozott rendszereinek megoldása. A lánc törtek. Diophantikus egyenletek. A számtani és a mértani haladványok; a kamatos kamatra vonatkozó alapfeladványok. A húr- és érintő sokszögek

meghatározása szerkesztés és számítás által; a körmérés. Sík háromszögtan; kellő bevezetés után a polyederek mérése, kivéve a szabályos testeket. Tankönyv: Mocnik-Klamarik, Számtan, Mértan. Heti óra 5.

Leíró mértan és mértani rajz. A vetítés módjai s alkalmazásuk a pont, vonal és síkokra. Földézetek, gúla és hasáb egyszerű helyzetekben. Tankönyv: Kriessz F., leíró mértan. Heti óra 5.

Természetrajz. Az állatok szervezete és műszereinek rendszere. A legfontosabb családok gazdasági vagy orvosi képviselőinek elemzése és helyzete a rendszerben. Tankönyv: Kriesch, állattan. Heti óra 2.

Vegytan. A vegyületek törvényei, vegyszámtan, a parány, tömecs, egyenértékesség és vegyértékesség fogalmai stb. Különféle képletek ismertetése. Az elemek és fontosabb vegyeiknek behatóbb ismertetése folytonos tekintettel gyakorlati alkalmazásukra. Tankönyv: Bierbauer-Lorscheid, I. rész. Heti óra 3.

Szabadkézi rajz. Rajzolás domború díszítmény-minták után, határozott árnyékolással; az emberi fej reliefben; építészeti részek (alapzat, párkányzat stb.) Heti óra 2.

VII. osztály.

Magyar nyelv. Költemények olvasása és elemzése alapján, a három költői műfaj ismertetése. Tankönyv: Dr. Erődi B. költészettana. Olvasókönyv: Névy László. Heti óra 3.

Német nyelv. Hermann und Dorothea, von Goethe; Leier und Schwert, von Körner; Wilhelm Tell, von Schiller. Heti óra 2.

Francia nyelv. Molière „L'Avare“-ja az első fölvonás I. s II., a második fölvonás I. jelenetének kivételével egészen; megfelelő nyelvi, irodalmi s dramaturgiai magyarázatokkal (Gallicismusok). A tanítás nyelve francia. Heti óra 2.

Földrajz. A föld felszínének megalakulása és változása; a vízrendszernek működése. A légburok viszonyai és az égalj. A XXIII természetrajzi vidék. Tankönyv: Roth, összehasonlító földrajz. Heti óra 2.

Történelem. A legujabb kor története. Az amerikai szabadságharc. A francia forradalom és Napoleon kora. Az újabb forradalmak; az újabb állami alakulás. Tankönyv: Ribáry. Heti óra 3.

Mennyiségtan. A kapcsolástan. A binomialis tétel. Végtelen sorok összehajláságának néhány ismertető jele. A magasabb rendű számtani haladványok. Az ábrás számok. Felsőbb fokú numerikus egyenletek végszerű és végszerűtlen gyökereinek meghatározása (regula falsi). Az elemi mértanba tartozó görbe felületű testek. A gömháromszögtan. Szabályos polyederek. Tankönyv: Mocnik-Klamarik, Számtan, Mértan. Heti óra 4.

Természettan. Erőműtan, rezgéstán, hang- és fénytan. Tankönyv: Fehér-Ipoly. Heti óra 4.

Leiró mértan és mértani rajz. A szabályos, forgási és torz felületek. Áthatási és érintési feladatok. Bevezetés az árnyéktanba. Tankönyv Kriessz F. Heti óra 2.

Természetrajz. Rendszeres ásvány- és közettan; geologia elemei, különös tekintettel a magyar birodalomra és a szomszéd területekre. Tankönyv: Dr. Roth Samu; ásvány-, közettan- és földtan. Heti óra 3.

Vegytan. A nevezetesebb szerves vegyületek behatóbb ismertetése folytonos tekintettel gyakorlati alkalmazásukra. Tankönyv: Bierbauer-Lorscheid, vegytan I. rész. Heti óra 2.

Szabadkézi rajz. Diszítményi rajzolás mindenféle stylus után, különös tekintettel a lehető legnagyobb kiviteli pontosságra. Az emberi test szabad plasticus részei: kezek és lábak. Heti óra 2.

VIII. osztály.

Magyar nyelv. A magyar irodalom ó, közép, új és legújabb kora. Tankönyv: Beöthy Zsolt irodalomtörténete és olvasókönyv. Heti óra 2.

Német nyelv. A német irodalom fejlődésének áttekintése. Tankönyv: Leitfaden der deutschen Literaturgeschichte von St. Iványi. — Olvasmányok: Aus der Sammlung wissenschaftlicher Vorträge, herausgegeben von Virchow und Holtzendorff. Heti óra 2.

Francia nyelv. A nyelvtan rendszeres ismételése Bonneau: Abrégé de la grammaire française és olvasmányok alapján. A tanítás nyelve francia. Olvasmányok: Boileau, Art. poétique Chant. 1. Salamin-Leupin: Francia olvasmányok. Heti óra 2.

Földrajz. A lakhatóság fizikai, materiális és morális föltételei alapján a föld államainak és esetleges gyarmatainak ismertetése és összehasonlítása Magyarországgal. Tankönyv: Hauke-Kuttner II. és III. rész. Heti óra 2.

Történelem. Magyarország pragmatikai története. — Tankönyv: Ribáry. Heti óra 3.

Mennyiségtan. Az algebra alkalmazása mértani feladványok megoldására. A sík elemző mértan elemei. Tankönyv: Mocnik. Heti óra 3.

Természettan. Hőtan, delejesség, villanyosság. Tankönyv: Fehér-Ipoly természettana. — Világegyetem; a nap, a föld, a hold; naprendszerünk többi bolygói; naprendszerek. Tankönyv: Salamin-Linkess: „Csillagászati földrajz elemei.” Heti óra 5.

Bölcselet. Psychologia: ismerő, érző és vágyó tehetség. Logika: a fogalom, ítéletek, következtetések. Tudománytan. Tankönyv: Klamarik-Lindtner. Heti óra 3.

Leiró mértan és mértani rajz. Az árnyak tana és a távlati rajzolás módjai. Gyakorlati példák. Tankönyv: Kriessz F. Heti óra 2.

Természetrajz. Az emberi test szövettana, a műszerek rendszerei; az egyes műszer-rendszereknek az állatország osztályainak során

való összehasonlítása. — Tankönyv: Thomé-Paszlavszky: Az ember. Heti óra 2.

Vegytan. A VIII. oszt. vizsgálata után általános ismételése az egész tananyagnak. Tankönyv: Bierbauer-Lorscheid, I. és II. rész. Heti óra 3.

Szabadkézi rajz. A lehető legnagyobb ügyesség a nevezett tárgyak s régibb mesterművek szabad felfogásában, azoknak stylszerű megértése. A rajzok különféle kivitelben. Heti óra 2.

R. kath. hittan. I. oszt. A hitről általában és különösen. Az Isten parancsairól. Közép katekizmus. II. oszt. Az anyaszentegyház parancsairól. A szentségekről. A szentelményekről és az imádságról. Tankönyv: Közép katekizmus. III. oszt. Tananyag: A ker. kath. anyaszentegyház szertartásainak magyarázata. Frencl. IV. oszt. Tananyag: Az ó- és új szövetség története. Schmied-Cucor. V. oszt. Tananyag: A ker. kath. hittan általános része. Dr. Wappler. VI. oszt. Tananyag: A ker. kath. hittan különös része. Dr. Wappler. VII. oszt. Tananyag: A ker. kath. erkölcsstan. Dr. Wappler. VIII. oszt. Tananyag: A ker. kath. egyház történelme. Dr. Wappler.

Evang. vallástan. I.—II. oszt. Pálfi, Új szövetségbibliai történetek. III.—IV. oszt. Pálfi, Káté Wendel magyarázatával. A keresztyén anyaszentegyház rövid története. Heti óra 1. V.—VIII. oszt. Magyarhoni egyháztörténet. Heti óra 1.

Mózes vallástan. I.—II., és III., IV., V., VI., VII. oszt. Sámueli és a királyok könyvei. Heti óra 2.

Tornászat és énekoktatás mint taval.

III.

Adatok a tanoda történetéhez.

1. Jelentés a lefolyt tanévről.

A tanév megnyílt 1881. évi szeptember hó 3-án a fegyelmi szabályok és órarend közlésével; a rendszeres tanítás szeptemberben kezdődött és folyt szakadatlanul június 17-ig.

A lefolyt tanév alatt a tanári karban nevezetes változások történtek: így Ujvári Béla r. tanár helyére, — ki a nagyméltóságu- vallás és közoktatási m. kir. miniszteriumtól egy évi szabadságot nyert a párisi egyetemen francia nyelv és irod. tanulmányainak folytatása céljából — kineveztetett id. minőségben dr. Serényi Imre h. tanár.

Mint próbaéves tanárok működtek Weinhardt Ferenc képesített tanárjelölt, és Schlesinger Samu, kinek vizsgálata folyamatban van; első a mennyiségtant a IV. és VI-ban, a csillagászat elemeit a VIII-ban,

utóbbi a terményrajzot a II. és VI. osztályokban tanították az illető szaktanárok ellenőrzése alatt. A midőn pedig Moller Ede rendes tanár február hó 1-től betegsége által visszatartva az iskolába nem jöhetett, sőt az orvosok nyilatkozata szerint remény sem volt arra nézve, hogy e tanévben hiv. működését folytathassa, a felterjesztésre jött elintézés szerint Dr. Kárpáti Károly átadván a történetet a II.-ben és a német nyelvet az V.-ben, a IV. osztály kivételével az összes pótlendő magyar nyelvi órákat, Bella Lajos rendes tanár a bölcseletet a VIII., Stuppacher Lajos rendes tanár a német nyelvet az V.-ben, Weinhardt Ferenc próba éves pedig a VI. osztályban működni megszünvén önállólag átvette a történetet a II. és a magyar nyelvet a IV. osztályban. Ezen változások tetemesen hátrálták a haladást és csakis nagy nehezen voltunk képesek, a kitűzött tancélt elérni.

A beteg tanárnak baja azonban február vége felé rohamosan fejlődött és csakhamar azon szomorú meggyőződésre jutottunk, hogy a kitűnő, serény úgy a tanügy valamint az irodalom terén szép hírnévnek örvendő fiatal tanár napjai meg vannak számlálva; szeretett anyjának minden gondozása, ápolása a végcsapást meg nem akadályozhatta, sok szenvedés után, anyja karjai közt szenderült jobb létre ápril hó 12-én d. u. 4 órakor. Ápril hó 14-én délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor kísértük a kedves társ maradványait az indóházhoz, honnan azok a családi sírboltba Nagyszombatba szállitattak. Ha valami némikép enyhíthetné a szomorú szülők mély fájdalmát, úgy az minden esetre azon szeretet és ragaszkodás melyet a tanári testület a kedves társ-, az ifjúság az őszinte atyai szeretettel őket átölelő tanára, jóakarója iránt — a város lakossága az érdekes, művelt, rövid idő alatt már is nagy érdemeket szerzett polgár iránt tanusított. Megható volt a bucsú földi maradványaitól; tanárok, barátok, ifjúság a fájdalom könyeivel váltak meg a kedves halottól, bucsúztak a csapás alatt szenvedő szülőktől! Valamint itt, úgy Nagyszombatban ápril hó 16-án sírboltba tétele alkamával Bella Lajos r. tanár szónokolt s tolmácsolta a tanári kar, az ifjúság érzelmeit. E sorok írásánál még most is remeg a kezem és fájdalom tölti el egész lelkemet a nagy veszteség fölött; átengedem azért a szót Dr. Kárpáti tanárnak, ki az elhunynak szintén őszinte barátja s tisztelője volt.

„Szerettem én őt, mint a lelkemet,
Halálán szívem csaknem megrepedt!”

[Tompai M.]

Igazad van, kedves dalnokom! Szerettem, szerettük mindnyájan lelkünk mélyéből. Mikor csordultig tele volt szívünk a legkeserűbb fájdalommal, úgy összeszorult az a kis darab hús ott a keblünkben, mintha lidércnyomás nehezedett volna rája. Nehezedett is rá az a nagy, az a szent fájdalom, melyet a jószívű ember legkedvesebb társának, barátjának halálakor érezni szokott. Mindannyinak szemébe ott ragyogott a fájdalom könnye is: eme külső symboluma a szív csöndes bánatának. Valóban az élet sokféle szomorú jelenségei között tragikusabbat alig

lehet képzelni, mint minő egy fiatal, képzett, munkás, törekvő és közbecsülésben álló olyan férfi halála, kinek multja csupa önművelés, jellemképzés, ki a jelennek örvidendeni tud, ki jövőjébe bizalommal tekint, tudva, hogy ez meghozza szíve vágyait teljesen kielégítő boldogságát. Midőn a kérelhetetlen halál egy pályáját megfutotta aggot, gyermekeit fölnevelte szülét, vagy még fejletlen gyermekeket elszakít szeretteitől: akkor érezzük, hogy a fájdalom keserűségébe a vigasztalás érzete vegyül, mely elviselhetőbbé teszi a csapást. De ha egy, férfi korának hajnalán, pályája kezdetén álló jeles férfinak oly korán kell sírba szállania: akkor a fájdalom nagyságához képest a vigasztalás csak pusztahang, üres látszat és tűnő káprázat, nem valódi érzet, mely erejét, hatását érvényesíteni tudná. — Ez esetben nincs mivel vigasztalódnunk. Csak a keresztény megnyugvás, megadás fájdalom — enyhítő érzete csöpögtethet balzsamot sajgó sebünkre. Nyugodjunk meg tehát a Gondviselés bölcsességében, a Mindenható szent akarátában!

* * *

Elhunyt társunk 29 évre terjedt életének rövid történetét a következőkben adjuk:

Moller Ede született 1853-ik évben február 12-én, Nagyszombatban, hol édes atyja kereskedő és tekintélyes polgár. Már gyermekkorában gyöngé testalkatu volt és gyakran betegeskedett. Talán épen ez volt az oka, hogy kevés volt benne a gyermeki élénkségből és fürgeségből, hogy nem szeretett gyermektársaságba elegyedni, gyermekjátékokban részt venni s inkább magába vonuló, kevésbé közlékeny — kontemplatív — természetűvé lett. E tulajdonságát bizonyos mértékben férfikorában is megtartotta, bár adott alkalmakkor, nemcsak hogy nem kerülte, sőt szívesen töltött néhány órát finom, művelt társaságban. A gymnasiumot Pozsonyban és Nagyszombatban végezte; utóbbi helyen tette az érettségét. A tanárok — mint közvetlen forrásból tudjuk — szerették az apró, gyöngé, halvány tanulót, ki komoly magaviseletével, mély gondolkozásával, józan és találó ítélő tehetségével tanulóársainak legtöbbjeit messze túlszárnyalta. A budapesti egyetemre kerülén egész lélekkel a tudományoknak szentelte magát; szorgalma nem ismert határt. Szép könyvtárának már ez időben megvetette alapját, mert nem tartozott azok közzé, kik a tudományos könyveken, ezek felületes elolvasása után túladsnak, hanem azok közzé, kik a könyv soraiban foglalt eszmékről mélyen gondolkodnak és elmélkedésük eredményét a lap szélére jegyzik. Már egyetemi tanuló korában alaposan tanulmányozta kedvelt tudományait: a philosophiát, aesthetikát, a modern philológiát és az irodalmakat és néhány év alatt oly ritka olvasottságot és ismeretgazdagságot szerzett magának, mely bámulatra ragadott. Néhai Riedl Szende, egyetemi tanár fölismerte benne a tehetséget és irodalmi munkásságra serkentette. Első a nembeli kísérlete egy német költőről (ha nem csalatkozunk Körnerről) szóló tanulmánya volt, melyért úgy társainak mint tanárának osztatlan dicséretét aratta. Mikor az egyetemen

a phil. kursust bevégezte, a budapesti VI. kerületi főreáliskolához ideiglenes tanárnak hivatott meg; 1875-ben pedig a sopronyi, akkor még városi reáliskolához helyettes tanárnak választatott; 1877-ik évi február havában ugyanazon iskolán a magyar és német nyelv és irodalom rendes tanárává lőn, mely állásában 1880-ik évben véglegesítettett.

Alig hogy Sopronyba került, Ballagi Károly, volt megyei tanfelügyelőnek kezéből átvette a „S o p r o n” c. lap szerkesztését s később új lapot indított meg „S o p r o n y v i d é k i L a p o k” címen, mely az ő ügyes és buzgó szerkesztése alatt bizonyára a vidék egyik legjelesebb lapjává válik, ha pártolás hiánya miatt három hónap múlva meg nem szűnt volna. „Sajnálom a nagy költséget, — így szólt — valahányszor a lap bukásáról beszéltünk — inkább utazásra költöttem volna.” Időközben kiadta a „M a g y a r K a l l i o p e” c. nagyobb munkáját, mely a három legjelesebb magyar epos beható és találó fejtegetését tartalmazza s a kritikát derekasan kiállotta. Alapos tanulmány, megfigyelő tehetség, eszmék bősége és bár itt-ott nagyon tömött, de jellemzetes stílus már akkor állott rendelkezésére. Folytonos tanulmányai és munkássága között tevékeny részt vett az irodalmi és műv. kör megálapításában s egész erejét a kör felvirágzásának szentelte. Volt, a hová lábát megvethette. Bár azelőtt is lelkesült és lelkesített a nemzeti ügy mellett, a nemzeti mozgalomnak városunk falai között nemcsak egyik harcosává, hanem zászlóvivőjévé csak az irodalmi kör megállapítása óta lett. Itt buzgólkodott, szerénykedett leginkább, s ha áldozat vagy szellemi munkásság kellett, mindig készen állott a szent ügy érdekeinek előmozdítására. Gyakran és mindig érdekesen olvasott. Az egyesületi élet pezsgőbbé tételére mindig volt valami jó gondolata, talpraesett ötlete. A nagyobb ünnepélyek tartását, melyek úgy szólván az egyesület minden tagját mozgásba hozzák, az érdeklődést nagy mértékben fölkeltik, a várakozást nagyobb mértékben kielégíteni képesek, nagyrészt ő indítványozta. A Frankenburg-jubilaem megtartását, mely városunkban a magyar nemzetiség diadalünnepe volt, szinte ő hozta másodmagával indítványba s ez alkalommal sikerült beszédet tartott a jubilánshoz. E mellett irodalmilag is szakadatlanul működött. Kiadta I l ó s v a y T o l d y j á r ó l és A r a n y T e t e m r e h í v á s á r ó l szóló tanulmányait. Utóbbi polemiára is adott alkalmat, melyet ő „Ö s z e g y ü j t ö t t T a n u l m á n y”-aiba egész terjedelmében felvett. Beható és szép tanulmányt közölt az „Ellenőr” hasábjain. Z i c h y M i h á l y É j f é l i t á n c o n képéről, melynek megtekintésére és tanulmányozására Bécsbe rándult. Általában rajongott a művészetekért. Pestre évente legalább is egyszer, Bécsbe többször is utazott, hogy a művészet remekeit tanulmányozza. Halála előtt néhány hónappal „K r i s z t u s P i l á t u s e l ő t t” kedvéért néhány napot Bécsben töltött; elhatározott szándéka volt nagyobb tanulmányt írni e világhírű festményről, miben a halál megakadályozá. Még 1879ben Ujvári Béla tanártársával együtt megindította a „Külföld” c. tudományos folyóiratot melylyel minden oldalról elismerést aratott ugyan, de melyet fenntartani

csak egy évig volt képes, úgyis nagy áldozattal, mert a lapnak kellő számu előfizetője nem akadt. Sok talpra esett cikke e lap hasábjain jelent meg. Idejét, erejét, pénzét, s ki tudja nem-e egészségét is feláldozta a tudományért s még sem tudott boldogulni, lapja existenciáját biztosítani. Később megírta: *K e l l - e a l a t i n é s a g ö r ö g n y e l v a g y m n a s i u m b a n* c. röpiratát, melyet a sajtó hol elismerőleg, hol visszatetszőleg fogadott, mert az ő eszméjének, mely szerint a középiskolát nem az ó klasszikus hanem a modern nyelvek és irodalmak tanítására kellene fektetni, sokan nem akarnak hódolni, kivált az ó klasszikusok föltétlen hivei és a régibb diákelet maradék-szobatudósai, kik nem is késtek a fiatal merészkedőt megleckéztetni a nyilvánosság előtt. Végre sajtó alá rendezte dolgozatait és 15—16 ívnyi tartalommal (210—226 l.) „*Ö s s z e g y ü j t ö t t t a n u l m á n y o k*” cím alatt akarta kiadni. A munka részben kinyomtatva fekszik a halott lakásán és tartalma a következő: 1. Társadalmi irány és hatása. 2. Kurzbold és Toldy-monda. 3. Arany János „Tetemrehívása”. 4. A Tetemrehívás vitája (válasz a Phil. Közlönynek, a Pesti Naplónak, és a Magyar nyelvőrnek). 5. Aesthetikai levél: a fönségesről (megjelent a Fővárosi Lapokban) szomorúról és vészesről, a lyrikus költőről. 6. Toldi Ferencz emlékezete. 7. Frankenburg Adolf. 8. Tompa Mihály. 9. Beck Károly. 10. Th. T. Vischer regénye (Auch Einer.) 11. Egy aesthetika-történeti mű. 12. Aesthetikai áramlat.*) Különös előszeretete a művészet iránt arra birta, hogy a mult szünidőkben Olaszországot beutazza. Utazásából meglehetősen kimerülve került társai közzé, mert az utazást nem mulatság- és élvezet-hajhászatból tette, hanem tisztán önművelési célból. Sokat jegyezgetett és szándéka volt egész utazását „*O l a s z o r s z á g i u t a m*” cím alatt későbbben közzétenni. Ez valószínűleg megállapította volna hírét, mert egyik igen sikerült részlete, melyet „*F l o r e n c b e n*” címen a sopronyi irod. és művészeti körben felolvasott, nagy tetszésben részesült. Ez volt hatytyudala, utolsó felolvasása e körben, mely szinte nagy veszteséget szenvedett elhunytával.

* * *

Moller a tiszteletre legméltóbb emberek egyike volt. Jelleme tiszta, szilárd és kifogástalan. Magaviselete komoly, önérzetes, imponáló. Ítélete alapos és igazságos, soha sem elhamarkodott, mert hosszasan, mélyen szeretett gondolkodni, mielőtt ítéletet kockáztatott volna. Éles értelem és józan gondolkozás tudományszomjjal, finom ízlés és a szép iránti rendkívüli érzék a művészetekért való rajongással, tiszta erkölcs rendíthetetlen igazságszeretettel, szorgalom és munkásság lángoló hazafisággal párosulva voltak jellemének sarktulajdonai. Mindenben a tisztaságot, szépséget és symmetriát kereste s magán is érvényesítette. Tartásában, viseletében, beszédében tetőtől talpig aesthetikus volt, s másoktól is kívánta, hogy olyanok legyenek. Közlékeny természetü nem volt.

*) E tanulmányokat barátai az ősszel ki fogják adni.

Nem furakodott, nem tolakodott sehová; nehezen és ritkán közeledett valakihez, s ha igen, akkor is csak az illem határain belül volt nyájas, de soha sem hízlgő, meghunyászkodó. Önérzete egy pillanatra sem hagyta el soha. Barátja kevés volt, de a kit megszeretett és barátjává fogadott, ahhoz híven ragaszkodott, megkövetelte azonban, hogy a ki-méletlenségig legyen őszinte hozzá. Szívesen türt bírálatot, ha szigorú, olykor talán alaptalan volt is, csak szemébe mondják. Olyan jól esett neki az az igazi őszinteség, mely mai világban ritka, mint a fehér holló. Ambitióját inkább íróasztalánál, mint a nyilvános élet terén szerette kielégíteni. Feltűnni, ünnepeztetni nem vágyott. A nemes ambícióju ember bizonyos fokig mindig szerény; csak az érdemein felül emelkedni óhajtó hajhászsa a nyilvánosság, a tömeg rokonszenvét, tömjénezését. Legjobban érezte magát könyvei között. A nyilvános szereplést lehetőleg kerülte; csak az irodalmi kör érdekében kellett olykor a sorompók elé állnia. Igazságszeretete megvesztegethetetlen volt. Meggyőződését s az igazságot minden körülmények között, szokott nyíltságával szokta kimondani. Mint tanár humanus bánásmódjával s finom tapintatával, tanítványai iránti szeretetével és az ügyért való szent lelkesedésével tűnt ki. Mint hazafit lángoló honszerelme és azon ritka készsége jellemzi, hogy a haza érdekében a kívánt áldozatot hozni minden pillanatban kész vala. Mint ember pedig azzal magaslott ki, hogy főttörékvése oda irányult, küzdeni a szent harcot az emberiség közös céljáért; a szellemi művelődésért, az ember lelki tökéletesedéseért. Szóval ember volt a talpán; a honpolgár mintaképe, a ember ideálja, kinek csak az volt egyedüli hibája, hogy oly korán — elköltözött mitőlünk.

A mulandóság vak hatalma egyaránt sujtja a hitványt és a jelest. Amabban mit sem, ebben sokat veszít a társadalom, a haza. Ily veszteséget siratunk mi is elhunyt barátunkban, mert mikor szíve megszűnt dobogni, egy kitűnő hazafival, egy lelkes tanárral, egy szorgalmas tudóssal és egy jó baráttal lettünk szegényebbek. S most az örömet és boldogságot, a vágyakat és reményeket, melyek jó szívének kedvelt lakói voltak, a fájdalmat és bánatot, melynek csöppjeit csak ritkán izlelé, magába zárja a rideg, sötét sír, mely hamvai fölött borúl; hiszen jól mondja a költő:

„Oh! a sír sok mindent elfed:
Bút, örömet, fényt, szerelmet . . .“

Kedves halott! Bár földi maradványaidat távol vitte tőlünk gyászoló szüléd, drága emléked örökké fog élni a mi szívünkben!

A kérlelhetetlen halál azonban e keserű csapással még nem érte be és újabb áldozatot kívánt, ápril hó 25-én Baumbach Camillo tehetséges, szorgalmas II. oszt. tanuló toroklobban meghalt; vele szülei szép reménye szállt a sírba!

Az egészségi állapot sok kívánni valót hagyott; minduntalan nyugtalaníták a szegény szülőket és a tanári testületet, mi a sikeres eredményt nagy mérvben nehezítette.

A tanodánknál rendesen tartatni szokott iskolai ünnepélyek ez évben épen Moller tr. betegsége folytán elmaradtak, az önképző kör működése és a négy felső osztály énektanítása, melyeket ő szokott lelkesültségével vezetett, ez évben befejezéshez nem jutottak, és idő előtt be kellett azokat szüntetni.

Dr. Németh Antal győrtankerületi kir. főigazgató, kir. tanácsos úr tanodánkat mult évi december hó 9—12. napjain tüzetesen látogatván meg, ugyancsak december 13-án a tanári karral értekezletet tartott és tapasztalatait közölte.

A bécsi egyetemi cs. kir. könyvtár, valamint a magy. kir. nemzeti muzeum igazgatóságai mint eddig is nagy készséggel küldték meg nekünk az általunk kért munkákat. — Fogadják a közművelődés érdekében tanusított készségükért őszinte köszönetünket.

Ez évben is tettünk kirándulást a felső osztályok tanulóival tekintetes Patzenhofer C. úr cinfalvi cukorgyárába; mely alkalommal a tisztelt házi úr ismert előzékenységevel a tanuló ifjuságot a gyárba körülvizetni és minden a cukorgyártásra vonatkozó körülményeket, szakavatott értelmezésével tudomásra hozni szíveskedett; a kedves házi asszony pedig az egész ifjuságot a kísérő tanárokkal együtt asztalánál vendégelte meg; fel kell még hoznom, hogy a gyártulajdonos úr saját vasutján az egész társaságot a pordányi állomástól a gyárba és vissza saját költségén szállította. Fogadja az egész ház az ottan közlött tapasztalatok és vendégszeretetért az ifjuság nevében hálás köszönetemet!

Köszönettel tartozunk még a győr-soprony-ebenfurti vasut igazgatóságának, mely Sopronyból Pordányra és vissza az összes kirándulókat fél áron szállítani szíves volt.

Junius 1-én a főreáliskolai ifjuság tavaszi ünnepélyét a lehető legsebb időben tartotta meg.

Az országos központi időjelző hivatalnak naponkint érkező időjelzési térképei az épület főbejárása alatt kitétetnek, hol az érdeklődők azokat mindig megtekinthetik.

A tanári kar a reáliskolák ujjaszervezése alkalmából tartott min. enquête-jére emlékiratot dolgozott ki, melynek szövege ez értesítő elején olvasható.

A nyelvészeti oktatás hiányaira vonatkozó miniszteri leiratra kimerítő munkálatot küldtünk be a nagytekintetű tankerületi kir. főigazgatóságához, melyben kimutatni iparkodtunk, mennyiben vonatkozhatik reánk a miniszteri leirat, hol vannak oly hibák, melyeknek okai a tantervben keresendők, és mily eszközök volnának használandók a javítást kitüzendő cél elérésére.

E két dolgozatra tetemes időt fordítottunk, de ha ezek által némileg hozzá járulhattunk a tanügy előmozdításához, fáradságunkat nem sajnáljuk; adja az ég, hogy megállapodásra jutván egyszer a reáliskola, nyugodtan, minden újabbi megzavarás nélkül, több éven át működve léte szükségességének folyton megújuló jelét adhassa.

2. Vallás-erkölcs és fegyelem.

Vallás szerinti kötelezettségeiknek a tanulók hitoktatóik utasítása szerint eleget tettek.

A tanuló ifjak erkölcsi viselete az egész tanév alatt olyan volt, hogy csak egy esetet kellett az értékezetben elintézni.

3. A tanári testület irod., közművelődési és más nemű nyilvános működése.

M o l l e r E d e : „Összegyűjtött tanulmányaim“ Soprony, 1882. Litfass Károly.

S a l a m i n L e o : Francia olvasmányok a reáliskolák II., III. IV., V. osztályai, úgy gymnasiumok és kereskedelmi iskolák számára. II. kiadás. Litfass Soprony, 1882.

A t a n á r i t e s t ü l e t : Emlékirat a Reáliskolák ügyében. Litfass Soprony, 1882.

B e l l a L a j o s , F i a l o w s k i L. dr., K á r p á t i K á r o l y dr., M o l l e r E d e , S t u p p a c h e r L a j o s , W a l l n e r I g n á c dr. tanárok a sopronyi irod. és művészeti körben, a kereskedelmi ifjak magyar és német társulataiban felolvasásokat tartottak.

4. Jótékonysági rovat.

a) Ö s z t ö n d í j a s o k .

1)	Fialowszki László	VIII. osztályu t.	pénzügyőrségi alapítvány	150	frt
2)	Infelder Henrik	VI. osztályu t.	Rosenfeld-féle alapítvány	125	„
3)	Raidl Antal	VI.	„	125	„
4)	Rözsényi Itsván	IV.	„	125	„
5)	Scheiber Mihály	VIII.	„	125	„
6)	Jielek Ferenc	VII.	Reáliskolai	150	„
				Összesen	800
					frt.

A jövő tanév kezdetén kiadandó lesz két Rosenfeld Jakab- és két Rosenfeld Katalin féle 125 frtos ösztöndíj; ezekért szorgalmas, jó erkölcsű és valóban szegény tanulók folyamodhatnak valláskülönbség nélkül; a folyamodványok sz. kir. Soprony városa tanácsához címezve. folyó évi szeptember hó 30-ig, szegénységi és a lefolyt tanévről szóló bizonyítvánnyal a főreáliskolai igazgatóságnál benyújtandók. E határidőn túl érkező folyamodványok tekintetbe vétetni nem fognak.

b) Iskola i t a k a r é k p é n z t á r .

1881. évi június hó 3-án volt betét	125	frt	75	kr.
Az 1881/2 évi új betételek	63	"	64	"
1881 évi kamat	5	"	87	"

Összesen 193 frt 25 kr.

Kiadás: 10 tanuló kivett	38	"	57	"

Összes maradvány 156 frt 68 kr.

mely összeg a kölcsön és takarékpénztárban elhelyeztetett.

Soprony, 1882, június 2-án.

R ö s c h F r i g y e s s. k.,
pénztárnok.

c) A „D e á k F e r e n c” ö s z t ö n d í j a l a p

1881 évi június hó 3-án	443	frt	75	kr.
Kamat 1 évről	21	"	72	"

Az 1881/82 évben következő adakozások folytak be: A tanár uraktól: Bella Lajos 7 frt, Fialowsky Lajos dr. 5 frt és Kárpáti Károly dr. 2 frt.

Összesen 14 frt — kr.

A tanulóktól: I. osztály. Balogh P. 5 kr., Bischitz B. (Cs) 10 kr., Bischitz Samu 10 kr., Braunauer 30 kr., Eipeltauer 20 kr., Frank Lajos 20 kr., Fraszt János 25 kr., Fürst Jakab 15 kr., Gabler M. 5 kr., Gazdag Sándor 20 kr., Geyschläger Gy. 50 kr., Grubits F. 10 kr., Habertha 10 kr., Halvax 20 kr., Heidinger L. 10 kr., Heimler P. 10 kr., Jugovits Lajos 20 kr., Károlyi L. 10 kr., Löffler Ferencz 10 kr., Löffler Mihály 20 kr., Magl K. 20 kr., Malits J. 20 kr., Modly L. 25 kr., Ongaró J. 40 kr., Peck T. 10 kr., Pollak Mor 10 kr., Pöttschacher Adolf 10 kr., Preiner And. 10 kr., Rehberger 10 kr., Roth Gust. 60 kr., Schiller B. 10 kr., Schilhahn E. 10 kr., Supper N. 10 kr., Steiner Samu 10 kr., Széchényi Péter gróf 50 kr., Tobias József 20 kr., Wimmer Imre 1 frt, Wiener Emil 20 kr., Zechmeister Jenő 50 kr., Perepatits 20 kr., Wallenstein 10 kr. . . . .

8 frt 47 kr.

II. osztály: Baumbach Camillo 10 kr., Graf Jenő 40 kr., Jugovits 20 kr., Goldner Max 20 kr., Ladits Gyula 40 kr., Lassvitz Kálmán 20 kr., Luksándor 10 kr., Machlup János 10 kr., Patzenhoffer 1 fl., Radakovits 20 kr., Salamin Oskár 50 kr., Schulhof L. 10 kr., Stetka Károly 20 kr., Wolf 1 fl., Strassiripka 20 . . . . .

4 frt 70 kr.

III. osztály: Jovicsics Péter 40 kr., Schmidl Gustav 50 kr.

90 kr

IV. osztály: Hesz H. 20 kr., Kherndl J. 30 kr., Kluge Jenő 20 kr., Klauss András 40 kr., Rosenstingel B. 20 kr., Patzenhofer Rezső 1 frt., Schreiner J. 20 kr., Simonis Ferenc 1 frt., Stehle E. 20 kr., Steiger Ferencz 20 kr., Stetka János 20 kr.

4 frt 10 kr.

Összesen 497 frt 64 kr.

mely összeg a kölcsön és takarékpénztárban elhelyeztetett.

Soprony, 1882. évi június 4-én.

R ö s c h F r i g y e s s. k.,
pénztárnok.

d) F ő r e á l i s k o l a i s e g é l y e g y e s ü l e t.

A segély-egyesület ez évi kimutatása következő:

R e n d e s t a g o k f i z e t t e k : 2—2 frtot: Gróf Széchenyi László, Vaniss Adolf, Vaniss Lajos, Arki Sándor, Thiering Gyula, Tiefbrunner Tivadar, Schwartz Károly, Dr. Schreiner Károly, Zalka Mihály, Baán József, Holczmann György, Pottyondi Miklós, Ofner János, Schöll Gustáv, Tamaska István, Strokay Pál, Füzy Károly, Spiesz Antal, Stadler Lajos, Müller Manó, Dr. Töpler Károly, Rösch Frigyes, Wrchowsky Ferdinand, Kluge Lajos, Ulber Mátyás, Hering Zsigmond, Hasenauer Ágost, Hauser Károly, Friedrich Lajos, Bauer Antal, Salamin Leo, Tomsich Bertalan, Noszlopy Lajos, idősb Kár József, Simon Ödön, Dr. Winkler Adolf, Steiner Ignác, Pfeiffer Felix urak . .	76 frt — kr.
Pártoló tagok: Kurutz József, Hannibal József, Nagy János, Fehér Sándor, Tóth István, Genthon Károly urak 1—1 frtot	6 frt — kr.
A sopronyi takarékpénztár a tőle elnevezett reáliskolai tápintézeti alap növelésére	50 frt — kr.
A társas kör	20 frt — kr.
A sopronyi takarékkölcsön egyesület	5 frt — kr.

B e i r a t á s a l k a l m á v a l f i z e t t e k :

I. oszt. Bayer Adolf 85 kr., Málits József frt., Frank Lajos 1 frt 5 kr., Wallenstein Gyula 1 frt 5 kr., Fürst Jakab 65 frt., Modly Lajos 2 frt 5 kr., Brauner Ferenc 1 frt., Zechmeiszter Jenő 2 frt., Feichtinger Károly 1 frt 5 kr., Preiner András 5 frt., Peck Tivadar 35 kr., Frast János 1 frt 5 kr., Rehberger Mór 55 kr., Antosch Pál 45 kr., Elbel Henrik 2 frt 15 kr., Geyschläger Gyula 2 frt., Pöttschacher Gusztáv 1 frt., Vimmer Imre 2 frt., Halvax Ferenc 1 frt 5 kr., Grubitsch Ferenc 2 frt . .

II. oszt.	Karl József	55 kr.,	Mager Adolf	30 kr.,	Zollschan		
	Henrik	50 kr.,	Luksandor Ferencz	15 kr.,	Machlup Jo-		
	nás	15 kr.,	Jugovics Lajos	1 frt 15 kr.	Ulrich Gyula		
	65 kr.,	Gesellmann István	5 kr.,	Wolf Lipót	1 frt., . .		
III. oszt.	Schmidt Gustáv	2 frt.,	Simonyi Ernő	1 frt.,	Ráth		
	Sándor	5 kr.,	Wimmer József	5 kr.,	Hacker Zsigmond		
	1 frt.,	. . . . .					
IV. oszt.	Kokál Károly	15 kr.,	Schilhan Gyula	1 frt 15 kr.,			
	Kherndl János	1 frt 15 kr.,	Kluge Jenő	1 frt 5 kr.,			
	Hess Henrik	5 kr.,	Schreiner János	50 kr.	Buck Gyula		
	1 frt 15 kr.,	Jankó Sándor	2 frt 15 kr.,	. . . . .	frt	kr.	
VI. oszt.	Kokas József	2 frt 15 kr.,	. . . . .		2 frt	15 kr.	
VIII. oszt.	Ullein Ferencz	5 kr.	Bohacsek Rezső	1 frt., .	1 frt	5 kr.	
Összesen: .					43 frt	50 kr.	

A 1881 $\frac{1}{2}$ tanév végével való mérleget a tulsó oldalon levő táblázat tünteti ki.

A segélyegyesület tápintézete a jelentkezők csekély száma folytán beszünttetett; segélyezésért csak egyetlen egy folyamodvány adatott be miután pedig ez más uton nyert segélyt, az egész ez évben befolyt jövedelem és adakozások az alaptőke növelésére fordítottak.

Ha a jövő tanévben a tápintézetbe való felvételt kívánók száma legalább 15—20-ra emelkednék, a tápintézet ismét meg fog nyitni. Jelentkezések folyó évi augusztus hó 20-ig intézendők a reáliskolai igazgatóhoz mint egyesületi elnökhöz, az eredményről a beiratásnál fognak értesülni. Segélyt kérelmező tanulók ebbeli felszerelt folyamodványaikat szeptember hó 30-ig nyujtsák be.

Fogadják az igen tisztelt adakozók őszinte köszönetemet, azon nemes pártolásért melylyel e zsenge intézményt ez évben is részesíteni kegyeskedtek —, és alaptőkének emelését oly tetemesen elősegítették.

Soprony, 1882. évi junius hó 10-én.

S a l a m i n L e o s. k.,
segélyegyesületi elnök.

Főreáliskolai segélyegyesület.

Bevétel.

Kiadás.

		frt	kr.			frt	kr.
1	Az 1881. évi augusztus hó 11-ki közgyűlésen bemutatott számla szerint maradt	2160	18	1	Földtchermentési kötvények 4226. sz. 1000 frtos, 1400 sz. 500 frtos	1477	50
2	Az 1880/81. évi beiratásnál befolyt	54	55	2	Tisza-szabályozási sorsjegyek S. 2541. sz. 78., S. 2548. sz. 20., S. 3264. sz. 47.	330	—
3	A sopronyi takaré- és kölcsön-egylet . . .	5	—	3	4621. és 3235. számú sopronyi takarékpénztári könyvecskekben	449	22
4	A társas kör	20	—	4	Sopronyi takaré- és pénztári alap 4531. számú takarékpénztári könyvecske	154	41
5	A sopronyi takaré-egylet 1880/81-re . . .	50	—	5	Nyomtatványok	8	—
6	» » » 1881/81-re . . .	50	—	6	Tisza-szabály. sorsjegyek szelvényei visszafizetése	2	60
7	Földtchermentési kötvények szelvényei . . .	73	20	7	Tagdíjak beszédeseért	6	—
8	Tisza-szabályozási sorsjegy szelvényei . . .	6	—	8	Készpénz	73	20
9	1881/82. évi tagsági díjak	82	—				
		2500	93			2500	93

Soprony, 1882. évi június hó 10-én.

Vaniss Lajos, pénztárnok.

5. Tanszergyűjtemények szaporítása.

1. Tanári könyvtár.

a) A j á n d é k u t j á n :

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a közoktatás állapotáról szóló X. jelentése 1879/80. és 1880/1. évekről.

b) V é t e l u t j á n :

Goedek Karl, Grundriss zur Geschichte der deutschen Dichtung 3. Band.

Gottschalt Rudof v. Unsere Zeit.

Dübring E. Dr. Die Ueberschätzung Lessing's und dessen Anwaltschaft für die Juden.

Sziládi Aron középkori magyar költői maradványok. I. kötet.

Magyar nyelvőr 10-ik kötet.

Thewrewk : A magyar zene rythmussa.

Petermann A. Dr. geogr. Mittheilungen 27. Band.

Petermann A. Dr. geogr. Mittheilungen. Ergänzungsband Nr. 14.

Juhos János, a magyar korona országainak helység névtára.

Seemann Otto Dr., die Mythologie der Griechen und Römer.

Századok. 15-ik évfolyam.

Lecky Willh. Edw. Geschichte Englands im 18. Jahrhundert. 2 Bände.

Szabó Ferencz. A legjobb kor története. 4 kötet.

Preller L. Griechische Mythologie. 2 Bände.

Sybel Heinrich. Historische Zeitschrift 9. und 10. Band.

Fehling Hermann. Neues Handwörterbuch der Chemie.

Barfeld Ch. Dr., Lehrbuch der org. qualitativen Analyse.

Justus Liebig. Annalen der Chemie 206, 207, 208, 209. u. 210. Band.

Kolbe Josef. Zeitschrift für das Realschulwesen, 6. Jahrgang.

Névy László, országos közéletanodai tanáregylet közlönye. 15-ik évfolyam.

Wiedemann G. Annalen der Physik und Chemie, 12., 13. und 14. Band und Beiblätter Band 5.

Schlömilch O. Dr. Zeitschrift für Mathematik und Physik. 15. Jahrgang.

Hoffmann J. C. V. Zeitschrift für math. und naturwissenschaftlichen Unterricht. 12. Jahrgang.

Strack Max Dr. Centralorgan für die Interessen des Realschulwesens. 9. Jahrgang.

Magyar tanügy. 9-ik évfolyam.

Egyetemes philologiai közlöny 5. évfolyam.

Schlömilch O. Dr. Handbuch der Mathematik. 2 Bände.

Fresenius Remigius, Zeitschrift der anal. Chemie. 20. Jahrgang.

Budapesti szemle 21—28 kötet.

Magyar szemle 1. és 2-ik kötet.

Molnár György, Világos előtt.

Bauernfeind: Elemente der Vermessungskunde. 2 kötet.

Beobachtungen und Untersuchung über die Genauigkeit barometrischer Höhenmessungen. 1. Band.

Aurora (1826., 1835. és 1836. évfolyam), Sárosi Gyula: költemények
Dayka: Versei (Kazinczy-féle kiadás); Verseghy: Tisztátalan magyarsága, Mocskolódásai és magyar nyelvtana. Tolnai L.: Költemények.
Erdélyi J.: Ókori irodalomtörténet. Toldy F.: Magyar nyelvészek Tsétség.
Erdélyi J.: Népdalok és mondák 2 kötet., kisebb prózai művek 2 kötet.

Debreceni: Kéovi csata. — Mikes: Törökország levelei. — Chovancsák István: Subjectiv elem Molière drámáiban.

Scherr: Világirodalom története (I., II.) Lévay József: Költe-
I./II. Scherr: Világirodalom története 3/8. Molnár: Közoktatás törté-
nete. Jancsó: Nyelvtud. tört. tanulmányok. Arany J.: Aristofanes vig-
játékai III. kötet. Thewrewk: Magyar zene rythmusa. Varga Gyula
Dalok. Csepreghy: Összes művei 1/5. Molnár: Világostól Világosig II.
Klamarik: Középiskolák szervezete. Endrődi: Költemények, új kötet.
Akademia könyvkiadó vállalata. III Cycl. I. II. sorozat és pedig: Gold-
zieher: az izlam; Symonds: Renaissance; Thierry: A római birodalom
története. Alexander: Kant; Szász K.: A világirod. eposai. Taine:
Az angol irod. története.

Figyelő, 4 évi folyam (rég). Péceli: Aesop meséi (rég). Gyön-
gyösy: Phoenix (rég). Jancsó B.: Senczi Molnár Albert. Magyaror-
szág legrégibb drámairodalma. Sujánszky: Vallásos költemények.
Szász Gerő: Corday Charlotte. Bárci: A német kultúra befolyása
Magyarországra. Ferency Józ. : Tompa Mihály. Bodnár Zs.: Urania.
Hegyi: Cicero levelei. Szűcs D.: Sophocles Antig. és Elektra.
Schwarc: Két röpirat. Közoktatás körül. Gánóci: Emberi okosság
(rég). Tóth Sándor: A magyar irod. története.

Stettner: Das moderne Drama. Stettner: Die romantische Schule
in ihrem inneren Zusammenhange mit Goethe und Schiller; Andersen;
Ueber die Sprache Jakob Grimms.

2. Ifjusági könyvtár.

a) A j á n d é k ú t j á n :

Névy László: Coriolanus (a szerző ajándéka). Herényi József
költeményei 1 kötet. Hoffmann Ferenc: Életharcok 1 kötet. Hoffmann
Ferenc: Életharcok 1 kötet. Kadnár Károly, VI. osztályu tanuló
ajándékai.

b) V é t e l ú t j á n :

Hoffmann: ifjusági iratok. 8 kötet. Halász: Petőfi Reliquiák. Va-
hot: ifjusági iratok. Abonyi: Özvegy tehénkéje. Degré: Bőkezű
uzsorás. Beksics: Szabadság országa. Gr. Teleky: Emlékeim 1/2
Bartalus: Féltudósok. Kazár: A semmi, ha valamivé lesz. Mikszát:

Tót atyafiak. Kont : Deák beszédei. Föld felfedezése. Begum 500 milliója. 15 éves kapitány. Servadoc Hector. — Hoffmann : Szokás hatalma. Testvérek. És ne vigy minket stb. Ki hogy viseli magát. Nincs menekülés. A főnyeremény. Két fivér. Tolnay : Életképek. Szokoly : Honvédelet. Tarkakönyv 1/2. Lauka : Négy világ. Vértessi : Felkelő nap. Teleky : Egyről-másról I/II. Mikszáth : Jó palócok. Greguss : Mesék, Versek, Brózik, Középkori utazások. Kis F.: Költemények. Dumas Három testőr 1/6, 20 év múlva 1/8, Bragelone Gróf 1/18. Szalai : Magyarország története. 6 köt. Ormós : Árpádkori művelődésünk, Dobó-Balassa összeesküvés. Petelei : Keresztek. Rosti : Uti emlékek Amerikából. Jókai : Egy asszonyi hajszáll. Balázs : Tükördarabok 1/2. Verne : Egy chinai, Fekete indiák, Hatteras kapitány I/II, Gőzház. Bánóczy : Révay M. élete. Jókai munkái III. [Kárpáthy F.]. Freytag : Kalmár és báró 2 kötet. Petőfi : Hóhér kötele. Robin Hood. Grünwald : A felvidék. Molnár : Világos előtt, Világostól Világosig, Martinovics összeesküvése. Verne : Yangada. Wirkner élményeim. Frankenburg : Bécsi élményeim, 2 köt. Chovancsák István : Subjectiv elem Mollière-nél. 1 köt.

3. Pénz, érem- és régiséggyűjtemény.

K o h n Elias IV. o. t. 3 db. Mária-Therézia-féle krajcár ; K h e r n d l J á n o s IV. o. t. 5 db. Rákóczy-féle 10 krajcár ; K l a u s z E n d r e IV. o. t. 1 db. 100 forintos 1848-as pénzjegy ; I n f e l d e r H e n r i k. VI. o. t. 1 db. romániai 5 Bani 1867, 1 db. helvetiai 2 centesime 1851. K o t t a u n A l a j o s ú r 1 db. 10 piasternyi török pénzjegy.

4. Természettani szertár.

Dr. B ó o r Gy. A. ú r a j á n d é k a : Berzelius lámpa.

V é t e l u t j á n b e s z e r e z t e t e t t : egy Archimedes-féle mérleg teljesen felszerelve ; egy fújtató Bunsen-féle égetővel.

5. Vegytani szertár.

Dr. B ó o r Gy. A. ú r a j á n d é k a ; 2 vízfürdő, Realsajtó, készülék a nitrogen mennyileges meghatározására Varzentropp és Vill szerint. Egyéb kisebb eszközök.

P a t z e n h o f f e r R e z s ő IV. o. t. egy hőmérőt.

6. Természetrajzi szertár.

Ajándék utján:

Tek. S z a l a y kapitány úrtól : Carbo cormoramus* 1 db. — Tek. P i t r o f f A. úrtól : Ardea cinerea* 1 db. — T. D é m y P á l úrtól : Lepus variegatus* 1 db. — T. B r a n d l h o f f e r A n t a l úrtól : Charadrius pluvialis* 1 db. — T i e f b r u n n e r S á n d o r II. o. tanulótl : Fringilla carduelis* 1 db., Fringilla spinus*, Pyrgita domestica 1 db. — S a l a m i n O s z k á r II. o. tanulótl : Polistes galica fészke.

6. Felsőbb nevezeteseb rendeletek és tudósítások

1881.

Főig. 685 sz. Az 1879/80 tanév II. feléről szóló tandijszámadások helybenhagyatnak.

Főig. 772 sz. Ujvári Béla r. tanár az 1-ső ötödéves pótlékot nyeri.

Főig. 775 sz. Az 1880/1 tanév I. feléről szóló tandijszámadások helybenhagyatnak.

Főig. 823 sz. Az enged. tankönyvek IV. jegyzéke.

Főig. 845 sz. A tanulók rajzmunkálatai a tanév végével többé fel nem terjesztendők.

Főig. 931 sz. Károlyi György papirkeresk. Budapest V. kerület. „Térképhálózatok“ című füzet a földrajzi tanításhoz ajánltatik.

Főig. 1007 sz. Dr. Serényi Imre h. tanár részére az 1881 szept. 1-től 1882 august. 31-ig 800 forintnyi évi díj kiutalványozása.

Főig. 1009. 1010 sz. Descartes : Bernát Sándor 1) értekezés az értelemről; 2) elmélkedés a metaphysicáról; 3) discours sur la methode ajánltatnak: Csudai Jenő „osztr. magy. monarchia politikai földirata“ engedélyeztetik.

Főig. 1060 sz. Letoschek Emil „csillagászati földr. phys. táblázatai“ Hölder Alfred — Hölzel Ede magyar fordítása Hunfalvy Jánostól ajánltatnak.

Főig. 1111. sz. Schlesinger Samu engedélyt nyer mint próbaéves 1881/2 tanévben taníthatni.

Főig. 1169 sz. Dr. Klamarik „A magyarországi közép iskolák szervezete stb.“ című munka ajánltatik.

Főig. 1209 sz. Az 1879/80 évi összes számadások helybenhagyása.

Főig. 1234 sz. Az enged. tankönyvek V. jegyzékének megküldése.

Főig. 1281 sz. A nem kath. tanulók vallástani érdemjegyeinek beküldése ügyében.

Főig. 1307 sz. Egy tanhelyiségnek a „francia- angol kör“ részére való átengedése.

Főig. 1321 sz. Az akademia könyvkiadó vállalata 3. kiadványai ajánltatnak.

Soprony város tanácsa. 6046 sz. Infelder Henrik, Raidl Antal VI. Scheiber Mór VIII. és Rözsényi Iván IV. oszt. tanulók mindegyike 125 frtos Rosenfeld féle ösztöndíjt nyer.

Sopronyi evang. gyülekezet 403 sz. Nt. Brunner János úr helyett, Stiegler Gusztáv ev. lelkész úr veszi át az evang. tanulók vallástani oktatását.

1882.

Főig. 24 sz. Dr. Fialovszki Lajos az első ötöd éves pótlékot nyeri.

Főig. 6 sz. Az enged. tankönyvek VI. jegyzékének közlése.

Főig. 111 sz. Salamin Leo főreálisk. igazgató az 1881/2 tanév végéig a Csöndes Ferencz féle nyilvános joggal bíró intézet felügyeletével bizatik meg.

Vallás- és közokt. m. kir. minist. 38677 sz. a közoktatás állapotáról szóló X. jelentését küldi.

Főig. 160. sz. Bella Lajos r. tanár véglegesítése.

Főig. 162 sz. Theiss Gyula „Francia nyelvkönyv a reálisk. II. oszt. számára“ engedélyezése.

Főig. 167 sz. Az enged. tankönyvek VII. jegyzékének közlése.

Főig. 171 sz. A nyelvek oktatására vonatkozó minist. rendelet átküldése jelentéstétel végett.

Sopronyi takarékpénztár. A tápintézeti alap javára 50 frtot küld.

Főig. 236 sz. Moller Ede r. tanár az első ötöd éves pótlékot nyeri.

Főig. 232 sz. Az enged. tankönyvek VIII. jegyzékének megküldése.

Főig. 261 sz. A tanárvizsgálati szabályzat megküldése.

Főig. 271 sz. Utasítás az igazgatói záró jelentés ügyében.

Főig. 371 sz. Az érettségi vizsgálati tételek boríték alatt küldetnek meg.

Főig. 354 sz. Utasítás a bélyegeknél a számlákra való alkalmazására nézve.

Főig. 401 sz. Szilágy József, Weiss Lipót I., Rössler Pál, Schulhoff Lipót II., Székely Kálmán III. tanulók tandíjmentességet nyernek.

Főig. 431 sz. Ujvári Béla r. t. nyelvészeti és irod. tanulmányainak további folytatására az 1882/3 tanévre szabadságot nyer, Dr. Serényi mint az 1881/2 tanévben tovább is helyettesíti.

Főig. 427 sz. Az enged. tankönyvnek IX. jegyzékének közlése.

Vallás és közokt. m. kir. ministerium. 1348 sz. Jakab Elek „Kolozsvár története“ című monographia ajánlatik.

Főig. 467 sz. Az elhalálozási negyedre vonatkozó rendelet.

Főig. 477 sz. A Csöndes J. F. féle tanintézet az 1882/3 tanévre újra nyilvánossági jogot nyervén a főigazgatósági felügyelettel az 1882/3 tanévre Salamin Leo igazgató újból megbizatik.

Főig. 486 sz. Az érettségi szóbeli vizsgálat jun. hó 22. 23. 24-én lesz.

Főig. 522. sz. A könyvek bírálatára vonatkozó újabb maj. 27 16321 sz. r. közlése.

7. Közlemények a vegytani laboratoriumból.

Ezen tanévben következő chemiai elintézéseket vittem véghez :

Egészségügyit 9., technikai 32 ; kutviz elemzést 6 ; Patochemikus elemzést 2. Összesen : 49.

Az analytikai vegytan tanfolyama 9 hónapra terjedt ki. Hetenkint 3 óra (szombaton délután).

I. K e z d ő k :

A kémszerekről szóló tan és a reagentiáknak szervesetlen vegyületekre való alkalmazása.

A tanuló neve	Mely osztályba járt	Eredmény
Nagy Pál	VI.	jó
Velancsics Antal	VI.	jó
Emmel Gyula	V.	jó
Schimetits József	V.	elégséges
Serényi Jenő	V.	jó
Spitzer Lipót	V.	jó

II. H a l a d ó k :

Egyszerűbb testek (elemek, sók, savak, stb.) vegytani elemzése.

A tanuló neve	Mely osztályba jár	Eredmény
Bruckner Samu	VIII.	jó
Fiáth István	"	jó
Ferstl János	VII.	jó
Frank Imre	VI.	jó
Gálffy István	"	elégséges
Kundt Gyula	"	jeles

Dr. W a l l n e r I g n á c,
kir. rend. tanár.

8. Érettségi vizsgálat.

Az érettségi vizsgálat írásbeli része május hó 1., 2. és 3-án, a szóbeli része pedig, Dr. Németh Antal győri tankerületi királyi főigazgató úr elnöklete alatt június hó 22-én és 23-án tartatott meg.

A szóbeli vizsgálatra jelentkeztek 12-en és pedig; Borcsicki Zoltán, Bruckner Samu, Fialowski László, Fiáth István, Grünwald Gusztáv, Koppányi Lajos, Némethy Géza, Rösch Jenő, Scheiber Mihály, Schleiffer Mór, Tiefenbach Pál, Velancsics János. Ezek közül 4-en jelesen, 7-en egyszerűen éretteknek nyilvánítottak, 1 a vizsgálatnak részben való ismétlésére utaltatott.

Az írásbeli vizsgálat tételei voltak:

1) a magyar nyelvből: A magyar történet mint a nemzeti költészet forrása.

2) a német nyelvből: „A Tiszáról“ című olvasmány fordítása.

3) a mennyiségtanból: a) $2 \times 3 = 54$ egyenletet teljesen kell megoldanunk. b) Szerkesztjük azon derékszögű háromszöget, melyben az átfogóra való magasság és a befogók összege = s.

IV.

A jövő tanév kezdetéről.

Az 1882/83-iki tanévre a nyilvános tanulók szabályszerű fölvétele augusztus hó 30., 31. és szeptember hó 1. és 2-ik napján történik délelőtt 8 órától 12-ig az igazgatósági irodában. Szeptember hó 1. és 2-án a javító és pótvizsgálatok tartatnak meg.

A fölvétel feltételei következők:

1. A reáliskola I. osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet, ki a 9-ik évet betöltötte s 12 évnél nem idősebb, mely körülmény keresztlevél, illetőleg születési bizonyítvány alapján igazolandó; 12 évnél nem idősebb fiú fölvételéről a tanári testület határoz.

2. Minden az I. osztályba fölveendő tanuló kivétel nélkül fölvételi vizsgálatot tenni tartozik, melynek tárgyát a magyar nyelv, német ajkuakra nézve a német nyelv, a számtan és földrajz képezik.

Az ismeretek mértékére nézve kívántatik:

A magyar nyelvből, értelmes folyékony olvasás, az egyszerű bővített s összevont mondat, a név- és birtokragok, beszédrészek, név- és igeképzők.

A német nyelvből, csak oly német ajkuak vétetnek vizsgálat alá, kik magyarul nem tudnak; ezektől ugyanazon nyelvtani ismeretek kívántatnak, mint a magyaroktól anyanyelvökre nézve.

A számtanból, a tizedes számrendszer tudása 1000-ig, az egész számok és köz. törtek 4 alapművelete.

A földrajzból, a föld alakja, mozgása, a vizek, sziget, félsziget, szárazföld s tengersizorok ismerete; Magyarország fekvése, hegy- és vízrendszere.

A fölvételi vizsgálatok mindig a fölvétele napján délután tartatnak.

3. Az I. osztályba jelentkező tanulók, továbbá azok, kik javító vagy pótvizsgálatot egyes tantárgyakból tesznek, nem fizetnek külön díjt.

Javító vizsgálatához egy tantárgyból a fent kitűzött napokon mindenki jelentkezhet az igazgatónál; két tárgyból javító vizsgálatot tenni csakis a nmlgu vallás és közoktatási magyar királyi miniszteriumtól nyert külön engedély alapján lehet.

4. A felsőbb osztályokban való fölvétel a megelőző osztálynak sikeres végeztétől függ, és vagy arról tanuskodó nyilvános iskolai okiratok (bizonyítvány és iskolai értesítő, mely utóbbi a végzett tananyagról ad fölvilágosítást), vagy ezek hiányában külön vizsgálat alapján történik. Ha az okiratokból az következtethető, hogy a fölvétetni kívánó tanulónak előmenetelét azon osztályba, melybe fölvétetni kíván, alig remélhetni, — a tanárikar az illető tanulót fölvételi vizsgálat alá veszi, és annak eredményéhez képest alsóbb osztályba is sorozhatja.

5. A bizonyítvány nélkül jelentkező tanuló rendszerint csak abból az osztályból bocsájtatik vizsgálatra, melybe koránál fogva helyezhető. A vizsgálat ily esetben írásbeli és szóbeli, s oly módon tartandó, hogy a tanulónak a megelőzött osztályok összes tanulmányai-ban való jártassága kellőleg kitűnjék. Az ily vizsgálat díja a tandíjon felül 10 frt az igazgató számára, és 5—5 frt minden tantárgyért, melyre a vizsgálat kiterjesztendő.

6. Minden tanuló a fölvételre végzett tanulmányairól való bizonyítványával személyesen, atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azoknak valamely külön megbízottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál és az illető osztály főjénél jelentkezni. Azon szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekük vagy gyámfiuk fölvételekor alkalmas helyettést kötelesek bemutatni, kire a házi fölügyelet- és nevelésre nézve kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselésére bízott tanulóra nézve az igazgatóság értesítését elfogadhassa. A más intézetekből jövő tanulók, 2 frt 10 krt fölvételi díjt fizetnek; ezenkívül tartozik mindenki az ifjusági könyvtárra 1 frtot, énekekre 1 frtot, az értesítőre 50 krt, tintára 20 krajcárt fizetni. Az egész évi tandíj 12 forint, melynek fele a beiratáskor, a második fele pedig február hóban lefizetendő. A díjak visszafizetése semmi esetre sem történhetik meg.

A tandíjmentesség elnyerésére vonatkozó kérvény szeptember hó 30-ig az igazgatóságnál benyújtandó, ezen idő után érkező kérvények tekintetbe vétetni nem fognak. A tandíj fizetése alól felmenthetők oly szegény, de jó előmenetelű tanulók, kik legalább négy tantárgyból „elégséges“-nél jobb tanjegyet képesek felmutatni. Azon szegény tanulók, kik folyamodás esetére időközben tandíjmentességet nyernek, a befizetett tandíjt visszakapják.

7. Az angol és latin nyelvért 10 frt, a gyorsírásért 4 frt, zenéért 10 frt fizetendő évenként, a vegygyakorlatokért havonként 2 frt.

8. Vidéki tanulók számára szállás előbb nem fogadható, míg a szülők vagy megbízottjaik a szállásadó nevét az igazgatóságnál be nem jelentik.

9. Évközben az iskolát fontos ok nélkül változtatni nem szabad; a fölvétel azért csakis a változtatás okának pontos igazolása mellett és oly bizonyítvány mellett érhető el, melyből kitűnik, hogy az illető az utolsó időig szabályszerűen látogatta az osztályt, melybe rendes tanuló-nak fölvétetni kíván.

10. Azon izraelita vallásu szülők, kik kívánják, miszerint a zsidó ünnepeken fiaik se ne rajzoljanak, se ne írjanak, ebbeli kívánságukat sajátkezüleg aláírva, a beiratás alkalmával nyujtsák be az igazgatóságnak.

Néhány szó a szülőkhöz!

Miután a szülők ismételten fordultak hozzám azon kérdéssel, minő tanulmányokra, vagy gyakorlati életpályára léphetnek a reáliskolai tanulók több vagy kevesebb osztály bevégezése után, helyén tartom erre itt felelni, tudni fogják a szülők mihez tartsák maguk, és könnyebben fognak a választandó iskolai irányra nézve elhatározni magukat.

A reáliskola 1-ször a felső tanulmányokra való előkészítő, — mint ilyen

a) a reáliskolai érettségi vizsgálat a hazai, austriai s németországi m ű e g y e t e m e k minden osztályára, a t u d o m á n y o s e g y e t e m természettudományi és matematikai szakosztályára-, minden b á n y á s z a t i, e r d é s z e t i és g a z d a s á g i a k a d é m i á r a képesít;

b) a reáliskolai 6. osztály az alsóbb rendű gazdasági iskolákra; a 4. reáliskolai osztály a kereskedelmi akademiára, utász stb. katonai-apród-iskolákra a fumei tengerészeti tanodára, az állat-gyógytanra, a katonai felső reáliskolára, a közép ipar-tanodákra, a gépészeti és építészeti iskolákra képesítenek.

2-szor a gyakorlati életre készít elő: a reáliskolai érettségi vizsgálat posta-, távirda-, vasut-, valamint minden köztörvényhatósági, számvevőségi és kezelési hivatalnál-, úgy a reáliskolai 4. osztály a pénzügyi, kezelési és irodai szakmáknál jogosít alkalmazásra.

3-szor az önkénytesi egy évi szolgálat kedvezményében részesül a reáliskolai érettségi vizsgálatot tett tanuló.

Azon esetre ha a tárgyalás alatt álló minősítési törvényjavaslat által az eddigi szabályzatban módosítás történnék, azt a jövő értesítőben közölni fogom.

V.

Az ifjúság érdemsorozata az 1881/82 tanév végén.

Rövidítések magyarázata: **tdm.** = tandíjmentes, **özt.** = ösztöndíjas, **ism.** = ismétlő; **1** = jeles, **2** = jó, **3** = elég, **4** = elégtelen; magaviseletből: **1** = jó, **2** = szabályszerű, **3** = rossz, * = egy tantárgyból nyert elégtelen tanjegyét javíthatja.

I. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz	Ternészetrajz	Testgyakorlás	Ének
Antosch Pál		k	i	1	é	p	e	t	t		
Arnes Ede	1	2	2	2	2	2	3	2	2	m.	2
Balogh Pál	2	3	4	3	3	3	4	4	3	2	2
Bánóczy Géza ism.*	2	3	3	3	3	2	4	3	3	m.	3
Bayer Adolf	2	4	4	4	4	4	3	4	4	3	3
Bayer Gyula	2	3	4	4	4	4	4	4	4	2	3
Bischitz Bernát ism.	2	1	3	2	3	2	3	2	3	2	4
Bischitz Bernát, csapódi	1	1	3	3	3	3	3	3	3	b.	3
Bischitz József	2	1	4	3	3	3	3	4	3	2	3
Bischitz Samu	2	1	4	4	4	4	4	4	4	4	3
Brauner Ferenc		b	e	t	e	g					
Bruckner Lajos	1	1	2	1	2	1	1	2	2	2	3
Elbel Henrik ism.*	2	3	3	3	3	3	4	3	3	b.	2
Eipeltauer Károly ism.*	2	3	3	3	3	3	4	3	3	1	3
Feichtinger Károly	1	3	4	4	4	3	3	4	3	2	3
Frank Lajos	1	1	2	1	1	1	3	3	2	2	2
Frast János	2	3	3	3	2	1	1	3	3	m.	3
Fürst Jakab	1	1	2	3	2	2	2	3	3	2	3
Gabler Manó	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Gazdag Sándor	1	2	2	2	2	2	2	3	3	1	3
Geyschläger Gyula	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2
Grubits Ferenc	1	1	2	2	2	2	2	3	2	2	3
Habertha Károly	2	2	3	2	2	3	3	3	3	2	1
Halwax Ferencz	1	2	3	2	2	2	3	3	3	2	3

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz	Természettud.	Testgyakorlás	Ének
Heidinger Lajos	2	3	4	3	4	4	3	4	4	3	2
Heimler Pál ism.	1	2	3	3	3	2	2	3	3	4	4
Holper Ferenc	1	2	3	2	1	2	2	3	3	2	3
Jugovits Lajos	2	4	4	4	4	4	3	4	4	3	3
Károlyi Lajos	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Löffler Ferenc	1	2	2	2	2	2	1	2	2	3	1
Löffler Mihály ism.	2	3	3	3	3	2	3	3	3	m.	2
Magel Vilmos	1	3	3	3	1	3	3	3	3	3	2
Málits József	1	2	2	2	1	1	2	3	2	2	3
Modly Lajos	1	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2
Ongaro Jakab	2	3	4	3	4	3	4	4	4	3	3
Pek Tivadar	1	2	3	3	2	2	3	3	2	3	3
Perepatits Pius	1	2	4	4	4	2	4	4	4	3	3
Pollák Mór		k	i	l	é	p	e	t	t		
Pötschacher Adolf	1	2	3	2	2	2	2	3	2	2	3
Pötschacher Gusztáv*	2	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3
Preiner András	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Rehberger Mór	1	1	1	2	1	1	2	3	2	3	2
Roth Gusztáv	1	2	3	2	3	3	3	3	3	1	3
Schaden János*	1	3	4	3	3	3	3	3	3	2	2
Schilhan Ernő*	1	2	3	3	4	3	3	3	3	3	2
Schiller Béla*	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	2
Schumeth Károly ism.	1	2	3	3	3	2	2	2	3	2	2
Schwarz Géza ism.	2	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Supper Nándor*	2	2	2	2	2	2	3	4	3	3	3
Steiner Samu	2	1	3	3	3	2	4	3	3	3	2
Széchenyi Péter gróf	2	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Szlávy István tdm.	1	2	2	2	3	3	2	2	2	2	3
Thiering György ism.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Tóbiás József*	2	3	4	3	3	3	3	3	3	2	2
Wallenstein Gyula	1	3	2	2	2	1	1	2	2	3	3
Weiss Lipót tdm.	1	1	3	1	2	1	2	2	3	2	3
Vimmer Imre	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	4
Wiener Emil	2	1	3	1	2	2	3	3	3	2	4
Zalka Mihály	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	4
Zechmeister Jenő	2	3	3	2	3	2	2	2	3	3	2
Scheide Victor	m	a	g	á	n	t	a	n	u	1	ó

Összesen: 61.

II. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz	Természetrajz	Szabadkézi rajz	Testgyakorlás	Ének
Baumbach Camillo		m	e	g	h	a	1	t					
Biringer Hugo	2	1	3	2	2	2	2	2	2	2	2	3	4
Bischitz Miksa	1	1	3	3	2	3	3	3	3	3	3	1	3
Buresch Richárd	2	3	4	3	3	3	3	3	3	4	1	1	2
Dobai István	2	1	2	3	3	3	1	3	3	2	1	1	2
Fischer Adolf	2	1	2	2	2	3	1	2	2	3	3	4	3
Geisse Adolf	2	3	4	3	3	2	3	3	4	3	3	4	3
Gesellmann István		k	i	1	é	p	e	t	t				
Goldner Mór	2	1	3	3	3	3	2	3	3	3	2	2	2
Graf Jenő	1	1	3	3	2	2	2	3	2	1	1	4	1
Horváth József	2	3	3	2	2	3	1	3	3	2	1	1	3
Jugovics Lajos	1	3	3	3	4	4	3	4	4	4	3	3	4
Karl József	1	2	3	3	3	2	1	3	3	3	3	2	3
Ladics Gyula	1	1	2	3	2	2	1	3	3	1	1	4	2
Lasswitz Károly	2	3	4	3	3	4	3	3	3	3	3	1	2
Luksandor Károly	1	3	3	3	4	3	4	3	3	3	1	m	m
Machlup Jónás	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	2
Mayer Adolf	1	2	3	2	2	3	2	2	3	3	3	2	3
Patzenhofer Alfréd	1	2	2	2	1	1	2	1	1	3	1	m	m
Pertl Ferenc*	1	3	3	3	4	3	2	3	3	3	1	2	3
Petresits Imre*	1	3	3	3	4	3	2	3	3	3	2	1	3
Radakovics Ödön	1	3	2	3	2	1	2	3	3	1	1	2	1
Riezner János	2	3	3	3	3	2	2	3	3	2	3	3	3
Rössler Pál	1	3	3	2	1	3	2	3	3	2	3	3	4
Scheide Robert		m	a	g	á	n	t	a	n	u	1	ó	
Schulhoff Lipót	1	1	2	2	2	1	2	3	2	2	3	3	1
Salamin Oscar	1	1	1	2	1	2	1	1	2	1	1	2	1
Steiner Hugo		k	i	1	é	p	e	t	t				
Stern Ignác		k	i	1	é	p	e	t	t				
Stetka Károly	1	2	4	3	3	3	2	4	3	3	3	2	3
Straschiripka Károly	1	3	3	3	2	3	1	3	3	3	2	1	2
Supper Ferenc	2	3	3	2	2	1	2	3	2	2	3	3	2
Tiefbrunner Sándor	1	2	4	3	3	3	3	4	3	3	2	4	3
Ullrich Gyula	1	2	4	3	4	3	3	3	4	3	3	4	3
Vizkeleti Ferenc		m	a	g	á	n	t	a	n	u	1	ó	
Wolf Lipót	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	3	3	3
Zimmermann Károly	1	3	3	3	2	2	2	3	2	1	1	1	1
Zollschan Henrik*	1	1	4	3	3	2	2	3	3	3	2	3	1
Zupponics Imre	1	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	1	1

Összesen: 39.

III. osztály.

A tanuló neve tandijmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz	Természettan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat	Ének
Bleich Pál	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1
Bujtás Lajos*	2	2	2	3	3	3	1	4	3	3	2	2	1
Friedrich István	1	2	3	2	3	2	3	3	3	3	2	2	1
Hacker Zsigmond	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Horváth János	2	2	2	3	3	3	1	3	3	3	2	2	2
Huchthausen György	1	3	2	3	3	3	3	4	3	3	2	3	3
Jilek Gyula*	1	2	2	2	2	2	2	3	2	4	1	1	3
Jovicsics Péter	1	1	3	2	3	1	3	2	3	3	3	2	3
Kargl Ferenc	1	2	3	3	3	2	1	2	3	3	3	2	3
Lindt Mihály	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Ludwig Ferenc	1	1	2	1	2	2	2	1	2	2	3	3	3
Meyherr Ferenc	1	1	2	2	2	1	2	2	3	2	3	1	3
Müller György	1	3	3	3	3	2	2	3	3	2	2	1	2
Moldauer Károly	1	2	3	2	3	2	1	3	2	3	3	3	2
Pálffy Gyula*	2	2	2	2	2	3	3	2	3	4	2	1	2
Riedt Sándor	1	3	3	4	3	4	3	4	3	4	3	3	2
Róth Sándor		k	i	l	é	p	e	t	t				
Salamon István	1	1	1	3	2	1	1	3	2	2	2	2	3
Schmiedl Gusztáv	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Schmidt Sándor	1	1	2	2	3	3	3	2	3	3	2	1	3
Schmidt Károly	1	2	3	2	3	2	1	3	2	3	2	2	2
Schuster Ödön	1	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3
Simonyi Ernő	1	3	2	2	1	2	1	2	3	3	3	2	3
Szalay Géza*	1	3	2	3	3	2	3	4	3	3	2	3	3
Székelyi Kálmán	1	1	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	3
Tomek Ödön	1	2	3	2	3	2	2	3	—	3	2	m.	3
Wimmer József	1	2	3	4	3	3	3	4	3	3	3	—	3

Összesen: 27.

IV. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz	Természettan	Vegytan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlás	Ének
Aranyos Ferenc ism.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1	—
Böhm János	1	1	2	3	2	3	2	3	2	3	3	2	1	—
Buck Gyula	1	2	3	3	3	2	3	3	3	pótv. tesz	3	1	1	1
Gálffy Béla	2	2	3	3	3	2	3	3	2	3	3	2	2	—
Hess Henrik* tdm.	1	1	3	2	2	2	2	4	3	3	3	3	m.	1
Jankó Sándor	1	1	1	2	1	1	2	1	2	1	2	2	1	—
Karsay Lajos	1	1	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2	2	3
Kherndl János*	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4	2	1	2
Kohn Elias	1	1	3	2	2	2	3	4	3	3	4	3	3	3
Klausz András ism.	2	1	1	1	3	2	2	2	2	3	2	1	1	—
Kluge Jenő	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	m.	2	—
Kokál Károly	1	3	3	4	3	3	3	3	3	4	3	1	3	3
Patzenhofer Rezső	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	3	3
Prager Kálmán	2	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	2	3	—
Rosenstingel Bertold td.	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2
Rözsényi Iván tdm. öszt.	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1	m.	3
Schilhan Gyula	1	2	3	3	2	2	3	3	3	3	3	1	3	3
Schreiner János	1	2	3	2	2	2	3	3	2	2	3	2	3	—
Simonis Ferenc	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	1	m.	3
Stehle Emil	1	2	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Steiger Miklós	1	1	3	3	3	2	3	3	3	pótv. tesz	3	2	2	2
Stetka János	1	1	4	4	3	3	3	4	4	4	4	3	3	3

Összesen: 22.

V. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz	Természettan	Vegytan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlás
Brandlhofer Ferenc		k	i	1	é	p	e	t	t				
Emmel György tdm.	2	3	2	2	3	3	2	3	3	2	3	2	2
Schöll Ernő	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1	1	m.	m.
Schimetitsch József	1	2	3	2	2	3	3	3	2	3	3	2	2
Serényi Jenő tdm.	1	1	3	3	1	3	3	3	2	2	2	1	3
Spitzer Lipót	1	1	3	2	2	3	3	2	3	3	2	3	3

Összesen: 6.

VI. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz és ábrázoló mértan	Természettan	Vegytan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlás
Akerler Ferenc	1	2	3	2	3	1	2	3	3	3	3	2	3
Fendt Károly	1	3	4	3	3	3	3	3	2	3	3	2	1
Frank Imre	1	2	2	3	3	1	2	2	1	2	2	1	1
Gálffy István	1	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2	3
Gratzl Alajos tdm.	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	1	2
Hagemann Ferenc tdm.	1	3	3	3	2	3	2	3	3	3	3	1	3
Infelder Genrik tdm. öszt.	1	1	3	2	2	2	2	2	2	1	2	3	2
Jielek Károly	1	2	2	2	1	1	2	2	3	2	2	1	1
Kadnár Károly	1	3	3	2	3	3	2	3	3	3	3	2	m.
Kokas József	1	2	2	3	3	2	2	3	3	2	3	2	2
Kund Gyula	1	2	3	1	1	2	2	1	3	1	1	m.	2
Nagy Pál	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1	1
Németh Zsiga	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1	1
Raidl Antal tdm. öszt.	1	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1
Serényi Imre tdm.	1	2	3	3	1	2	2	3	3	2	3	2	3
Simonyi Kálmán	1	3	3	3	3	2	2	3	2	2	3	1	1
Stiegler Lajos	1	1	2	1	2	1	1	2	3	1	3	2	3
Takács Gyula*	1	2	3	3	3	2	3	3	3	3	4	2	4
Velancsics István	1	2	2	3	2	2	1	3	3	3	3	3	1

Összesen: 19.

VII. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz és ábrázoló mértan	Természettan	Természettan	Vegytan	Szabadkézi rajz	Testgyakorlás
Antoni Jenő tdm.		k	i	1	e	p	e	t	t					
Arnes Sándor	2	3	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Ferstl János tdm.	1	1	3	3	3	2	2	2	3	2	2	2	2	2
Füzy Zoltán*	1	3	3	4	3	2	2	2	3	3	3	3	2	3
Jielek Ferenc tdm. öszt.	2	3	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2	1	2
Mészáros Gyula* tdm.	2	2	2	3	3	2	3	3	3	4	2	3	1	3
Pitroff Kálmán	1	2	2	2	3	1	3	3	1	2	2	2	1	3
Pollák Mór	1	1	2	2	3	2	3	3	3	2	3	3	2	m.
Bischitz Dávid	1	1	2	1	2	1	2	2	3	2	2	3	1	2

Összesen: 9.

VIII. osztály.

A tanuló neve tandíjmentes, ösztöndíjas, vagy ismétlő-e?	Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz és ábrázoló mértan	Természettan	Természettan	Bölcsész	Szabadkézi rajz	Testgyakorlás
Bohácsek Rezső*	1	1	3	4	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Borcsiczky Zoltán	1	1	3	3	3	2	3	3	2	2	3	2	1	2
Bruckner Samu	1	1	3	2	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2
Fialowski László td. öszt.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2
Fiáth István	1	1	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	2
Grünwald Gusztáv tdm.	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2
Koppányi Lajos	1	1	2	2	3	2	1	3	2	2	3	2	1	1
Némethy Géza tdm.	1	1	1	1	1	1	1	3	2	2	2	1	2	2
Rösch Jenő tdm.	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Scheiber Mihály tdm.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Schleiffer Mór	1	1	3	3	2	2	3	2	2	2	2	2	2	1
Tiefenbach Pál	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	m
Ullein Ferenc	1	2	3	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2	2
Veláncsics János	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Összesen: 14.

VI. Statisztikai táblázatok.

1. A tanulók általános áttekintése.

I. Osztály	II. A tanulók száma			III. Vallásuk					IV. Nyelvi viszonyaik (Minő nyelveket beszélnek?)								V. Szüleik polgári állása					VI. Előmenetelők	
	Beiratott	Elhalt	Kimaradt	Róm. kath.	Helv. hitv.	Ág. hitv.	Héber	Görög kel.	Magyar	Német	Magyar-német	Horvát, német, magyar	Lengyel, magyar, német	Szerb, magyar, német	Cseh, magyar, német	Olasz, magyar, német	Értelmiségi	Önálló őstermelők (földbirtokosok s bérlek	Önálló kereskedők és iparosok	Magán tisztviselők	Személyes szolgálat tevők s munkások	Haladók	Ismétlők
I.	61	—	2	35	—	13	11	—	3	4	49	3	—	—	1	1	13	6	40	—	2	49	10
II.	39	1	3	20	—	6	8	—	—	—	38	—	—	—	1	—	8	4	23	3	1	28	7
III.	27	—	1	17	—	6	2	1	—	—	26	—	—	1	—	—	5	6	14	1	1	24	2
IV.	22	—	—	15	—	4	3	—	—	—	22	—	—	—	—	—	6	3	11	—	2	18	4
V.	6	—	1	2	—	2	1	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	—	4	—	1	5	—
VI.	19	—	—	13	—	5	1	—	—	—	19	—	—	—	—	—	4	4	9	—	2	19	—
VII.	9	—	1	5	—	1	2	—	—	—	9	—	—	—	—	—	2	—	7	—	1	8	—
VIII.	14	—	—	6	—	5	3	—	—	—	14	—	1	—	—	—	6	3	5	—	—	14	—
I-VIII.	197	1	8	113	—	42	31	1	3	4	181	3	1	1	2	1	45	26	112	4	10	165	23

Jegyzet: 1) a III. és VI. rovatokban csak a tényleg az év végéig iskolába járó ifjúság vétetett számba:

2) az egy tantárgyban nyert „elégtelen“ tanjegyet nyert tanulók, mint javító vizsgálatra jogosítottak a haladók közé számítottak.

2. A tanulmányozás eredményének áttekintése osztályonként.

Első osztály.

T a n t á r g y a k	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen
<i>Hittan</i>	14	18	23	2
<i>Magyar nyelv</i>	1	13	30	13
<i>Német nyelv</i>	4	19	28	6
<i>Földrajz</i>	6	17	25	9
<i>Történelem</i>	8	22	22	5
<i>Számtan</i>	4	16	28	9
<i>Mértani rajz</i>	—	10	36	11
<i>Természetrajz</i>	—	12	38	7
<i>Torna</i>	—	—	—	—

59 tanuló közt osztályoztatott 57. Tornából fel van mentve 4. 1 magántanuló nem osztályoztatott.

Második osztály.

<i>Hittan</i>	12	6	15	—
<i>Magyar nyelv</i>	2	6	18	7
<i>Német nyelv</i>	1	9	23	—
<i>Francia nyelv</i>	4	12	12	5
<i>Földrajz</i>	5	9	17	2
<i>Történelem</i>	7	17	8	1
<i>Számtan</i>	3	3	24	3
<i>Mértan és rajza</i>	2	7	21	3
<i>Természetrajz</i>	6	7	18	2
<i>Szabadkézi rajz</i>	11	7	15	—
<i>Torna</i>	9	7	8	7

39 tanuló közül osztályoztatott 33. Tornából fel van mentve 2 tanuló.

Harmadik osztály.

<i>Hittan</i>	8	11	7	—
<i>Magyar nyelv</i>	2	11	13	—
<i>Német nyelv</i>	2	12	10	2
<i>Francia nyelv</i>	2	6	18	—
<i>Földrajz</i>	5	10	10	1
<i>Történelem</i>	9	5	12	—
<i>Számtan</i>	1	8	12	5
<i>Mértan</i>	1	7	17	—
<i>Physika</i>	—	6	17	3
<i>Szabadkézi rajz</i>	2	11	13	—
<i>Torna</i>	6	12	8	—

* Tornából fel van mentve 2 tanuló.

Negyedik osztály.

T a n t á r g y a k	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen
Hittan	10	10	2	—
Magyar nyelv	2	4	15	1
Német nyelv	1	9	10	2
Francia nyelv	2	9	11	—
Földrajz	1	11	10	—
Történelem	—	8	14	—
Számtan	1	3	15	3
Mértan és rajza	—	8	13	1
Természettan*	2	4	12	3
Vegytan*	—	4	13	3
Szabadkézi rajz	7	9	5	—
Torna**	6	5	8	—

* 2 tanuló pótvizsgálatot tesz. ** 3 tanuló fölmentve; 22 tanuló, kik közül 20 teljesen osztályoztatott.

Ötödik osztály.

Hittan	3	1	1	—
Magyar nyelv	—	2	3	—
Német nyelv	1	2	2	—
Francia nyelv	2	2	1	—
Földrajz	1	—	4	—
Történelem	1	1	3	—
Mennyiségtan	—	2	3	—
Mértan	—	3	2	—
Természetrajz	1	2	2	—
Vegytan	1	2	2	—
Szabadkézi rajz*	1	2	1	—
Torna**	—	2	2	—

* Egy tanuló a szabadkézi rajzból. ** 1 tornából felmentés folytán nem nyert osztályzatot.

Hatodik osztály.

Hittan	3	10	6	—
Magyar nyelv	0	7	11	1
Német nyelv	3	5	11	—
Francia nyelv	3	6	10	—
Földrajz	5	8	6	—
Történelem	2	13	4	—
Mennyiségtan	1	7	11	—
Mértan	1	5	13	—
Természetrajz	3	9	7	—
Vegytan	1	4	13	—
Szabadkézi rajz*	8	8	2	—
Torna**	8	4	5	—

* Szabadkézi rajzból 1, ** Tornából 1 nem nyert osztályzatot. Összesen 19 tanuló; mindnyájan osztályoztatottak.

Hetedik osztály.

T a n t á r g y a k	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen
<i>Hittan</i>	3	2	3	—
<i>Magyar nyelv</i>	—	6	2	—
<i>Német nyelv</i>	1	4	2	1
<i>Francia nyelv</i>	—	3	5	—
<i>Földrajz</i>	2	6	—	—
<i>Történelem</i>	—	4	4	—
<i>Mennyiségtan</i>	—	4	4	—
<i>Mértan</i>	1	—	7	—
<i>Természetrajz</i>	—	4	3	1
<i>Természettan</i>	—	4	4	—
<i>Vegytan</i>	—	3	5	—
<i>Szabadkézi rajz</i>	4	4	—	—
<i>Torna*</i>	1	4	3	—

* 1 felmentve. Összesen 8 tanuló; mindannyian osztályoztattak.

Nyolcadik osztály.

<i>Hittan</i>	13	1	—	—
<i>Magyar nyelv</i>	5	4	5	—
<i>Német nyelv</i>	4	6	3	1
<i>Francia nyelv</i>	5	3	6	—
<i>Bölcsélet</i>	7	6	1	—
<i>Földrajz</i>	6	5	3	—
<i>Történelem</i>	8	2	4	—
<i>Mennyiségtan</i>	4	4	6	—
<i>Ábrázoló mértan</i>	6	5	3	—
<i>Természetrajz</i>	6	5	3	—
<i>Természettan</i>	5	4	5	—
<i>Szabadkézi rajz</i>	7	6	1	—
<i>Torna*</i>	4	9	—	—

* Torna alól 1 felmentve. Összesen 14 tanuló; mindnyájan osztályoztattak.

3. A tanulók származás-helyének áttekintése.

L a k h e l y	O s z t á l y								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Soprony városa	29	12	8	7	2	8	3	4	73
Soprony megye	15	13	10	9	1	5	5	8	66
Abauj "	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Békés "	—	1	1	—	—	—	—	—	2
Esztergom "	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Fehér "	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Győr "	1	—	—	—	—	1	1	—	3
Hajdu "	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Nyitra "	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Mosony "	1	2	—	—	—	—	—	—	3
Pest-K.-Kún "	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Pozsony "	—	—	—	1	—	1	—	—	2
Szepes "	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Szerém "	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Vas "	6	3	2	3	2	1	—	—	17
Varasd "	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Zala "	—	2	—	—	—	2	—	2	6
Lajthántúl	7	4	3	1	—	—	—	—	15
Összesen	61	39	27	22	6	19	9	14	197

Ipariskola.

A tanév szeptember hó 4-én kezdődött és folyt rendesen május hó 1-ső napjáig.

Az előkészítő osztályban volt 83 tanonc; az I. évfolyamban 24; rendkívüli tanuló (rajz) 1; így a tanulók számában szaporodás mutatkozik, csak hogy a szorgalom a tanulók számának emelkedésével arányban nincsen, habár mindent megtettünk a javítás céljából. Nagyon lehet sajnálni hogy az iparosok ezen saját kiképeztetésöket eredményező alkalmat nem használják fel eléggé!

Az iskola fenntartási forrásokban ez évben tetemes emelkedés mutatkozik a mennyiben egyes hatóságok és testületek az évi járulékot felemelték. Érdekes levén a közönségnek megtudni, mily alaptól tartatott fel ez iskola, ide csatolom az évi járulékok neveit és összegeit:

1) a vallás és közoktatási m. kir. ministerium	700 frttal.
2) Soprony város törvényhatósága	— 378 „
3) Soprony megye	— 150 „
2) a sopronyi keresk. és iparkamara	— 100 „
5) Agricola társulat	— 25 „
6) az iparos oktatást terjesztő egyesület, mint ezen iskola fentartója, tagjai után járó díjakkal	— 200 „
Összesen: 1553 frttal.	

mely összeg a mostani előkészítő és I. évfolyam költségeit fedezi ugyan, de a II. évfolyam megnyitására nem elegendő.

Tekintve hogy a tanoncok száma május hóban — részben azért mert többen falura is mennek dolgozni, részben azért mert a munkaadók tovább foglalkoztatják őket — nagyon fogy, a többiek pedig rendetlenül látogatják a tanórákat, kénytelenek voltunk a tanidő tartamában változást tenni és azt 8 hónapra szállítani, helyre hozzuk ezt azonban azáltal hogy a heti órák száma ugyanazon számban nagyobb mint azt az 1877 évi szeptember 10-ki 23042 sz. ministeri rendelet mondja, mert míg ez heti 11 órát ír elő, addig mi, 13 órán át tanítjuk a tanoncokat; mostanáig a II. évfolyamot, az anyagi eszközök hiánya folytán felállítani nem tudtuk; reméljük azonban hogy — amint ezt a legilletékesebb forrásból tudom, — az új tantervvel kiadandó ipariskolai szervezési szabályzat segíteni fog e bajon is, és részint állami, részint városi, részint pedig egyesületi és magányosoktól való hozzájárulással végre bírni fogjuk azt, a miután annyi év óta törekedünk u. i. egy teljesen szervezett és iparosaink szükségleteinek megfelelő ipariskolát. Azonban ha ez meg is lesz, kétes marad a munkánk eredménye ha a törvény

kényszerítő eszközöket nem alapít meg, ha nem szabályoztatik a mesterek és tanoncok ebbeli kötelessége; ha a felszabadítás csupán csak a tanonc és mester közötti, az iparrendészet alá nem eső ügy. Az utolsó ministeri, ez ügyben a törvényhatóságokhoz menesztett rendelet kilátásba helyezi hogy a magas kormány javítani fog a bajon, és minden eszközt meg fog ragadni törekvésének valószínűsítésére.

A jövő iskolai év september hó 3-án veszi kezdetét; a beiratások vasárnapokon 8-tól 9 $\frac{1}{2}$ -ig, hétköznapiokon pedig september 24-ig, esti 7 órakor történnek.

Tandíj nincsen: a beiratási díj 50 kr., melyből a szegény tanulók írás- és rajz eszközöket kapnak.

sopronyi vasárnapi kereskedelmi iskola

1881/82 évi

ÉRTESÍTŐJE.

BERICHT

der Oedenburger Sonntags-Handelsschule im Jahre 1881/82.

I.

A tanév szeptember hó 4-én a a beiratással és javító vizsgálatokkal kezdődvén, minden megakasztás nélkül jun. 25-ig, a vizsgálatok napjáig folyt.

A tanítók közül többen a tanév alatt felszabadulván az iskolából kiváltak; az évi eredmény — miután különösen az első osztályban ez évben számosan voltak olyanok kik a kellő előkészültség nélkül a kereskedő házak főnökei által fölvetettek — nem igen örvendeztető és többen vannak kik az osztályt ismételni kénytelenek lesznek. Mindaddig, míg olyan tanoncok nem fogadtatnak fel kik legalább 2—3 közép- vagy polgári iskolai osztályt végeztek, az iskolai céloknak megfelelni nem lehet, az üzletekben tett haszon vajmi csekély de meg az ilyen keresked. ifjuság sem állhat a ma nap megkívánt műveltségi ponton.

A sopronyi kereskedelmi iskola testületéhez a nagyméltóságú vallás és közokt. m. kir. ministeri-

Das Schuljahr hat am 4. Sept. mit den Einschreibungen begonnen und bis 25. Juni als den Prüfungstag ohne Unterbrechung gedauert.

Mehrere von den Schülern sind im Laufe des Jahres frei geworden und daher auch aus der Schule geschieden. Das Resultat kann insbesondere in der I. Klasse ein kaum befriedigendes genannt werden, da viele von ihnen aus der Normal-schule von ihren Chefs aufgenommen worden sind. Die Schule kann mit solchen Schülern nichts aufweisen, das Geschäft hat wenig oder nur spät einigen Nutzen, der Handelsstand wird aber durch sie nie gehoben werden; zu den äussersten Seltenheiten kann gezählt werden, wenn ein geringes Perzent je den heutigen Anforderungen entsprechen wird, der grösste Theil nie. Diesem grossen Übel kann man nur so abhelfen, wenn blos solche Knaben als Lehrlinge aufgenommen werden, die 2—3 Mittel- oder Bürgerschulclassen beendigt haben.

umtól az iskola felügyeletét és szakszerű közvetlen vezetését szabályozó rendelet érkezett mely szerint a kir. tanfelügyelő általános felügyelete mellett, a szakszerű és közvetlen vezetés a sopronyi kereskedelmi és iparkamara szakközegeit illeti. Eltekintve attól hogy ezen rendelet által a felügyeleti kérdés rendezve van, azon nagy előny háramlik még a tanügyre hogy a keresk. és iparkamarában tanügyi szakosztályt kell felállítatni melyben úgy a kereskedelmi, valamint az ipariskolai oktatás hatalmas előmozdítóra fog találni; az illető urakban saját intézményeik iránt közvetlen érdeklődés keltetvén az ügy csak nyerhet.

Jelentést-tevő indítványára és tervezete alapján a sopronyi kereskedelmi és iparkamara folyamodott a nagym. vallás és közokt. m. kir. Ministeriumhoz: engedné meg a sopronyi áll. főreáliskola felső osztályaival kapcsolatosan felállítandó keresk. felső iskola megnyitását már a jövő tanév kezdetével; valljon ezen kérelem teljesülni fog-e, még nem tudjuk, annyi azonban bizonyos hogy ilyen iskolára tekintve hogy több mint 100, azon tanulók száma kik a dunántuli kerületből a bécsi, bécs-ujhelyi és gráci keresk. iskolákat látogatják, bizonyos, hogy sokan közülök inkább itthon, kevesebb költséggel, könnyebb felügyelettel magyar nemzeti szellemben szeretnék kiképeztetni gyermekeiket oly helyen

Das hohe Ministerium für Cultus und Unterricht hat auch die Frage betreffs der höheren Leitung der Schule geregelt, indem es angeordnet, dass die allgemeine Beaufsichtigung durch den jeweiligen kön. Schulinspector zu geschehen hat; die unmittelbare und fachmässige Beaufsichtigung aber den Fachorganen der oedenburger Handels- und Gewerbekammer zusteht. Diese Verordnung ist insbesondere darum wichtig, weil hiedurch die Errichtung einer Unterrichts-Abtheilung in der Handels- und Gewerbekammer nothwendig wird, wodurch sowohl der Handels- als gewerbliche Unterricht bedeutend gewinnen wird, da durch directes Eingreifen das Interesse für die gute Sache gehoben, und das gesammte Resultat nur ein besseres werden muss. Auf Antrag des Referenten hat die oedenburger Handels- und Gewerbekammer an das kön. ung. Ministerium für Cultus und Unterricht das Ansuchen gestellt, es möge an der hies. kön. Oberrealschule mit den oberen Classen parallel, die Errichtung einer Handels-Mittelschule (Handelsakademie) schon mit Beginn des künftigen Schuljahres genehmigen; ob dieser Wunsch in Erfüllung gehen wird, wissen wir nicht, soviel ist aber gewiss, dass von dem Bezirke jenseits der Donau mehr als 100 Schüler die gratzer, wiener-neustädter und wiener Handelsschulen besuchen, deren Eltern es sicher angenehmer wäre, ihre Kinder mit geringeren Kosten, zu Hause unter sicherer Beaufsichtigung im ungarischen Geiste ausbilden zu lassen, insbesondere in einer Stadt wie Oedenburg, welche ausser dem, dass sie

hol ezek a német nyelvet is teljesen megtanulhatják a mint ez Sopronban minden esetre megvolna; ilyen iskolának nagy jövője van nálunk, és hasznát néhány rövid évi gyakorlat hatalmasan fogná bebizonyítani; megvagyok győződve hogy az illető hivatott közegek aránylag a költségekhez szintén hozzá fognának járulni, hisz ez által csak újabb emléket állítana a Soprony városi és megyei lakosság haladási és műveltségi érzetének!

zahlreiche Mittel zu den verschiedensten Unterrichtsbedürfnissen bietet, für den Kaufmann auch darum hoch stehen muss, weil hier die Schüler die deutsche Sprache vollkommen erlernen müssen. Diese Schule hat daher unbedingt eine grosse Zukunft, ich zweifle auch nicht daran, dass alle hiezu berufenen Körperschaften nach eigenen Mitteln zur Errichtung und Erhaltung dieser Schule beitragen werden; sie werden dadurch nur ein neues Monument ihrem Sinne für Fortschritt und Bildung gestellt haben.

II.

T a n t e r v.

L e h r p l a n.

I. Osztály.

I. Classe.

Magyar nyelv 1 óra het.

Ungarische Sprache 1. St. wöch.

Alaktan mondattani alapon. A mondat (tő-, egyszerű bővített-, összevont-, összetett). Névragozás; szóviszonyítás névutókkal; igeragozás a rendes alakokban. Olvasmányok fordítása szó- és tárgymagyarázatokkal. Helyesírási gyakorlatok.

Formlehre auf Grund des Satzbaues. Der Satz (reiner, erweiterter, zusammengezogener, zusammengesetzter). Suffigirung der Nennwörter; Postpositionen, Conjugationen der regelmässigen Zeitwörter.

Uebersetzungen von Lesestücken mit wörtlichen und sachlichen Erklärungen; orthograph. Übungen.

Német nyelv 1 óra.

Deutsche Sprache 1 St. wöch.

A beszédrészek. Név- és igeragozás. A mondat. (tő-, bővített — összevont- összetett-). Olvasmányok fordítása szó- és tárgymagyarázatokkal. Helyesírási gyakorlatok.

Die Wortarten. Flexion des Nomen und Verbum. Der Satz (reiner, erweiterter, zusammengezogener, zusammengesetzter). Uebersetzung von Lesestücken mit wörtl. u. sachlichen Erklärungen. Orthograph. Uebungen.

S z á m t a n het. 1 óra.

R e c h n e n 1 St. wöch. Grundzüge der Theilbarkeit der Zahlen; das kleinste gemeinsame Vielfache, grösstes gemeinsames Mass; die vier Grundoperationen mit unbenannten und mit benannten ganzen

A számok oszthatóságának törvényei, a legkisebb közös többszörös, a legnagyobb közös osztó. A 4. alaptétel nevezetlen és neve-

zett egész számokkal, közönséges és tizedes törtekkel. A közönséges törtnek átváltoztatása tizedes törtté és megfordítva. A számolási előnyök és rövidítések. A meterrendszer alapismertetése.

Földrajz $\frac{1}{2}$ óra het.

Magyarország természeti és politikai viszonyainak leírása

Szépirás 1 óra het.

A magyar és német egyszerűsített betűk.

II. Osztály.

Magyar nyelv 1 óra het.

Az alaktan ismételése, fordítás, emlézés; a kereskedelmi levelezés alapvonalai; körirat, tudakozó-, hitel-, ajánló-, intő-levelek.

Német nyelv 1 óra het.

Mint a magyarban.

Számtan 1 óra het.

Az egyenes és megfordított arányosság fogalmának megállapítása után a kettős tételnek alkalmazása oly feladatoknál, melyek az úgynevezett hármasszabály szerint megfejtethetők; Az olasz praktika; a száztólinak fogalma és ennek alkalmazása a gyakorlatban, a göngy, tulsúly, tőzsde díj, közvetítési díj; biztosítás, nyeresség és veszteség kiszámítása; az egyszerű kamat — és határidő számítás; a társasági és vegyítési szabály.

Könyvvitel $\frac{1}{2}$ óra het.

Az egyszerű könyvvitel elmélete egyes példákkal (az egyszerű mód szerint); 1 havi üzletterv könyvelése; a főkönyv-, pénztár- és árukönyv bezárása.

Földrajz 1 óra het.

Ausztria-Magyarország kereskedelmi viszonyai az európai álla-

Zahlen, mit gemeinen und Decimalbrüchen.

Verwandlung gemeiner Brüche in Decimalbrüche und umgekehrt. Rechnungsvortheile. Das Metermass.

Geographie $\frac{1}{2}$ St. wöch.

Beschreibung der physischen u. politischen Verhältnisse Ungarns.

Schönschreiben 1 St. wöch.

Die vereinfachte Latein und Current-Schriftart.

II. Classe.

Ungarische Sprache 1. St. wöch. Wiederholung der Formenlehre, Uebersetzungen, Memoriren, Grundsätze der Handelscorrespondenz; Circulare, Erkundigungs-, Credit-, Empfehlungs- und Mahnungsbriebe.

Deutsche Sprache 1. St. wöch. Wie im ungarischen.

Rechnen 1 St. wöch. Gerade und ungerade Verhältnisse, Anwendung der Zweisatz-Rechnungen bei Aufgaben, welche mit Hilfe der zusammengesetzten Proportionen gelöst werden; die wälsche Praktik, Begriff der Percente und Anwendung auf Tara, Sensarie, Vermittlungsgebühr etc., Assecuranz, Berechnung von Gewinnst und Verlust, einfache Zinsen- und Terminrechnungen.

Gesellschafts- und Alligationsrechnung.

Buchführung. 1 St. wöch.

Die Elementarwissenschaften der einfachen Buchführung in einzelnen Beispielen (nach der einfachen Methode).

Geographie $\frac{1}{2}$ St. wöch.

Handelsverhältnisse Oesterreich-Ungarns mit den europäischen Staaten

mokkal s gyarmataikkal. A legfontosabb termékek és iparcikkek. A monarchia vaspályái. — Topographiai viszonyok. — Mennyiségtan-természettani fogalmak.

III. Osztály.

Magyar nyelv $\frac{1}{2}$ óra het.

Polgári és kereskedelmi ügyiratok: különböző nyilatkozatok, számlák, szerződések stb elmélete és fogalmazása.

Német nyelv $\frac{1}{2}$ óra het.

Mint a magyarban.

Számtan 1 óra het.

A kettős tétel alkalmazása oly feladatok megfejtésére, melyek az úgynevezett összetett hármasszabályhoz tartoznak; a láncszabály; a legfontosabb külföldi pénznemek megismertetése és átszámítása; az állampapírok és részvények kiszámítása; váltó kémleti számolás

Könyvvitel 1 óra het.

Kettős könyvvitel elmélete, gyakorlati alkalmazása; egyhavi üzletterv, lezárás, nyereség és veszteség mérleggel.

Váltójogtan 1 óra.

Minden a váltó eljárásban előforduló nevezetesb eset.

Áruisme 1 óra het.

A legfontosabb árucikkek megismerése s a hamisítások megkülönböztetése.

und ihren Colonien. Die wichtigsten Natur- und Industrieprodukte. Die Eisenbahnen der Monarchie. — Topographische Verhältnisse. Mathematisch-physikalische Begriffe.

III. Classe.

Ung. Sprache $\frac{1}{2}$ St. wöch.

Bürgerliche und Handelsschriftstücke, Erklärungen, Rechnungen, Verträge etc.

Deutsche Sprache $\frac{1}{2}$ St. wöch. Wie im Ungarischen.

Rechnen 1 St. wöch.

Anwendung der Zweisatzrechnung bei Aufgaben, welche mit Hilfe der zusammengesetzten Propositionen gelöst werden; die Kettenrechnung; die wichtigsten fremdländischen Geldarten und deren Umrechnung, Berechnung der Staats- und Actienpapieren, Wechselcompte.

Buchführung 1 St. wöch.

Doppelte Buchführung, einmonatl. Geschäftsgang nebst Abschluss der Bilanz, des Gewinn- und Verlust-Conto.

Wechselrechtskunde 1 St. wöch. Besondere Berücksichtigung aller in dem Wechselverfahren vorkommenden wichtigsten Fälle.

Waarenkunde $\frac{1}{2}$ St. wöchentlich. Erkennen der wichtigsten Waarenartikel und Erkennen der Fälschungen.

III.

A tanulók névsora s foglalkozása. — Namen und Beschäftigung der Schüler.

I. osztály. — I. Classe

Folyó szám	Név. — Name.	Üzletcég. — Geschäftsfirma.
1	Beer József	Pachhofer Lajos ifj. norinbergi keresk.
2	Bertha Lajos	Spiegel János fűszer „
3	Bunderla Gyula	Schleiffer és Lang vas „
4	Candido Ferenc	Weis János fűszer „
5	Fleischacker Ernő	Gallauner Antal divatárúk „
6	Fleischacker Jenő	Ratz Ágost vas „
7	Grabner Ignác	Müller Ferencz fűszer „
8	Hiessberger József	Schmiedl Mátyás „ „
9	Hodossy Gyula	Ziegler J. G. „ „
10	Horváth József	Schügerl Sándor „ „
11	Jaeger Sándor**	Tiefbrunner Tiv. divatárúk „
12	Kraus Adolf	Prusinszky Lajos norinbergi „
13	Müller Ágost	Müller Ferencz fűszer „
14	Redl Jenő**	Thiering Ferdinand vas „
15	Rosenzweig István	Schügerl Sándor fűszer „
16	Schröck Endre	Schmiedl Mátyás „ „
17	Schuster Nándor	Lenk Samu „ „
18	Szeyring Emil	Kovács Ferdinand vas „
19	Steiner Ferenc	Tribaumer András divatárúk „
20	Steiner Gyula	Schügerl Gyula fűszer „
21	Trinkl János	Zettl & Szöllőssy posztó „
22	Vaniss Ignác**	Németh Kálmán fűszer „
23	Frühwirth Károly	Tiefbrunner Tivad. divatárúk „
24	Kreischitz Károly	Müller Ferenc fűszer „
25	Gesellmann István**	Eibeck Adolf „ „
26	Tschik Ödön	Gallauner Antal divatárúk „

II. osztály. — II. Classe.

Folyó szám	Név — Name	Üzletcég — Geschäftsfirma
1	Berlakovics Pál	Gallauner Antal divat áru keresk.
2	Bokor János	Schmidl Mátyás fűszer „
3	Dolenszky Istv.	Szép István „ „
4	Donner Mátyás	Schleiffer és Láng vas „
5	Fridrich Gyula	Hauer testvérek fűszer „
6	Gaiger Imre	Ziegler J. Gyula „ „
7	Hansel József	Graf J. Viktor vászon „
8	Hillebrand Károly	Eibeck Adolf fűszer „
9	Kindler Adolf*	Hauer testvérek „ „
10	Korenika Ödön	Kottaun testvérek posztó „
11	Kurzweil Lajos	Graf J. Viktor vászon „
12	Larnsack Mátyás	ifj. Brandl Antal fűszer „
13	Liebhart Henrik	„ „ „ „
14	Lukardi Tamás	Zergényi Gyula „ „
15	Német József	Hauer testvérek „ „
16	Püller Frigyes	Gross József kelme „
17	Russ Oscar	Müller Paulin fűszer „
18	Schmidt Ágost	Zergényi Gyula „ „
19	Strauss Kálmán	Kovács „ „

III. osztály. — III. Classe.

Folyó szám	Név. — Name.	Üzletcég — Geschäftsfirma
1	Boór Elemér	
2	Löffler János	Müller Paulin fűszer keresk.
3	Müllner Rezső	Jany Ferenc divatáru „
4	Purt József	Lenck Samu fűszer „
5	Révy Béla	Russ B. J. „ „
6	Schäffer Sándor	Schleiffer és Lang vas „
7	Schätzl Gustáv	Pruszinszky Lajos norinb. „
8	Schöninger Álfred	Müller Paulin fűszer „
9	Tiefbrunner Otto	Wrchowsky M. „ „
10	Wölfl Josef	Weiss Josef „ „

A *-gal jelöltek évközben kiléptek. A **-gal jelöltek más pályára léptek.

Vizsgálatok sorrendje.

A vizsgálatok, melyekre az iskola barátai ezennel tisztelettel meghívottnak következő sorban fognak megtartatni:

1882 évi június hó 25-én 1) az I. osztályban reggeli 10 $\frac{1}{2}$ órakor: magyar- német nyelv, földrajz, számtan; 2) a II. osztályban d. u. 2 órakor: magyar- német nyelv, könyvvitel, földrajz, számtan; 3) a III. osztályban d. u. 3 $\frac{1}{2}$ órakor: magyar- német nyelv, könyvvitel, váltójog, számtan.

Prüfungs-Ordnung.

Die Prüfungen, zu welchen die Gönner und Freunde der Schule hiermit höflichst geladen werden, finden wie folgt statt:

am 25. Juni 1882. 1) I. Classe Vorm. 10 $\frac{1}{2}$ Uhr: Ung.- deutsche Sprache, Geographie, Arithmetik; 2) II. Classe Nachm. 2 Uhr: Ung.- deutsche Sprache, Buchführung, Geographie, Arithmetik; 3) III. Classe Nachm. 3 $\frac{1}{2}$ Uhr: Ung.- deutsche Sprache, Buchführung, Wechselrecht, Arithmetik.

Jelentkezés az 1882/83. tanévre.

A felvételt óhajtok Triebaumer Endre keresk. testül. másod-elnök által történt felvétel után, szeptember hó 3-án az igazgatóságnál (fő-reáliskolai igazgatói iroda) jelentkezzenek. Ugyan e napon tartatnak meg a javító vizsgálatok is.

Soprony, 1882 június hó 20-án.

Salamin Leo,
igazgató.

Anmeldung für das Schuljahr 1882/83.

Jeder Schüler hat sich nach geschehener Aufnahme durch Herrn Andreas Triebaumer zur Einschreibung bei Endesgefertigtem (Directions-Kanzlei der kön. Oberrealschule), am 3. September zu melden. Am 3. September finden die Corrections-Prüfungen statt.

Oedenburg, am 20. Juni 1882.

Leo Salamin
Direktor.

IV. A tanári kar és működésének kimutatása.

[illegible]

